Województwo Śląskie

Diagnoza osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, marzec 2026

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską

Opracowanie

Katarzyna Wędzicha-Głowacz

Zdjęcie na okładce

TyliJura, pixabay.com

Materiał pt. *Diagnoza osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej* powstał w ramach Terytorialnego Obserwatorium Rozwoju Usług Społecznych Województwa Śląskiego funkcjonującego w ramach projektu *Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*, Priorytet FERS.04.00 *Spójność społeczna i zdrowie*, Działanie FERS.04.13 *Wysokiej jakości system włączenia społecznego*.

Katowice, marzec 2026

Spis treści

1. Wprowadzenie 5
2. Najważniejsze wnioski nt. osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej 7
3. Podział województwa śląskiego 9
4. Rodziny korzystające z pomocy społecznej 11
4.1. Rodziny zamieszkujące wieś 18
4.2. Rodziny jednoosobowe 20
4.3. Rodziny z dziećmi 22
4.4. Rodziny niepełne 25
4.5. Rodziny emerytów i rencistów 27
5. Rodziny korzystające z pomocy społecznej wg powodów przyznania 31
5.1. Ubóstwo 36
5.2. Sieroctwo 36
5.3. Bezdomność 37
5.4. Bezrobocie 38
5.5. Niepełnosprawność 38
5.6. Długotrwała lub ciężka choroba 39
5.7. Przemoc domowa 40
5.8. Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi 41
5.9. Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności 42
5.10. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego 42
5.11. Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11) 43
5.12. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 44
5.13. Alkoholizm 45
5.14. Narkomania 46
5.15. Zdarzenia losowe 47
5.16. Sytuacja kryzysowa 48
5.17. Klęska żywiołowa lub ekologiczna 48
6. Rekomendacje 52

Wykaz skrótów

bd	Brak danych
CUS	Centrum Usług Społecznych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
m.	Miasto (dotyczy miast na prawach powiatu)
MPiPS	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (obecnie MRPiPS)
MRiPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (obecnie MRPiPS)
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej (określenie obejmujące GOPS-y i MOPR-y)
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Wykaz definicji

Pomoc społeczna – instytucja polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim i innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi[1].

[1] Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1302), art. 2 ust.1 i ust. 2.

1. Wprowadzenie

Pomoc społeczna jest instrumentem polityki społecznej państwa służącym do wspierania osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podejmuje ona działania w sytuacjach zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych oraz obniżenia jakości życia poniżej społecznie akceptowanego minimum. Pomoc społeczna pomaga zarówno tworzyć warunki umożliwiające godną egzystencję, jak również przyczynia się do wyrównywania nadmiernych zróżnicowań społecznych. Instrument ten służy także do kompensowania różnorakich szkód, np. wynikających z bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności, chorób. Ponadto pomoc społeczna zapewnia poczucie bezpieczeństwa socjalnego poprzez udzielanie różnego rodzaju zasiłków i świadczeń uzupełniających dochody z pracy, systemu emerytalno-rentowego oraz innych systemów zabezpieczenia społecznego. Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego oraz usamodzielnianie się jej beneficjentów[2].

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2) pracy socjalnej;
3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5) realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb[3].

Wskaźnik obrazujący udział mieszkańców objętych pomocą społeczną, choć niezwykle ważny, nie może być traktowany jako decydujący wyznacznik sytuacji w obszarze pomocy społecznej. Wynika to z faktu, iż jest on wypadkową wielu czynników, w tym: społecznych, ekonomicznych, demograficznych, kulturowych, infrastrukturalnych czy też prawnych. Wzrost jego wartości może być spowodowany zarówno czynnikami niekorzystnymi, np. wzrostem poziomu bezrobocia, jak i korzystnymi np. rozwojem infrastruktury pomocy społecznej. Z kolei spadek wartości opisywanego wskaźnika może wynikać zarówno z poprawy sytuacji na rynku pracy, jak też ze wzrostu poziomu migracji zarobkowych, przeniesienia części zadań pomocy społecznej do innych obszarów administracji, bądź też braku weryfikacji w danym roku

WNIOSKI Z DIAGNOZY

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie śląskim oraz osób w tych rodzinach, wykazała tendencję silnie spadkową w latach 2014-2024.

1,70%

Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej na tle ogólnej liczby mieszkańców w województwie śląskim był w 2024 roku znacznie niższy niż w kraju (1,70 wobec 2,25).

[2] Główny Urząd Statystyczny, *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2020 roku*, Warszawa 2021, s. 54.
[3] Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1302), art. 15.

wysokości kryteriów dochodowych uprawniających do ubiegania się o wsparcie. W celu uzyskania dokładniejszego obrazu sytuacji w regionie warto przyjrzeć się rozkładowi przyczyn korzystania z pomocy społecznej.

Zgodnie z treścią art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, wsparcia udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1) ubóstwa;
2) sieroctwa;
3) bezdomności;
4) bezrobocia;
5) niepełnosprawności;
6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7) przemocy domowej;
8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy;
12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13) alkoholizmu lub narkomanii;
14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15) klęski żywiołowej lub ekologicznej[4].

Analiza typów rodzin oraz powodów korzystania z pomocy społecznej pozwala lepiej zrozumieć skalę oraz strukturę występujących problemów społecznych, a także identyfikować obszary wymagające szczególnej interwencji. Stanowi ona jednocześnie punkt wyjścia do dalszych analiz dotyczących charakterystyki beneficjentów oraz kierunków rozwoju systemu pomocy społecznej w województwie śląskim.

W latach 2022-2024 odnotowano znaczący spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, zarówno w ujęciu bezwzględnym (-8 858 osób), jak i w odniesieniu do liczby mieszkańców (-20,6%).

0,86%

W 2024 roku odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na tle ogólnej liczby mieszkańców był w województwie śląskim znacznie niższy niż w kraju (0,86 przy 1,13 w Polsce).

Znaczny wzrost liczby osób, którym udzielono świadczeń z powodów takich jak zdarzenia losowe oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna w 2024 roku w województwie śląskim był bezpośrednim skutkiem powodzi z września 2024 roku.

[4] Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej…, op. cit., art. 7.

2. Najważniejsze wnioski nt. osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej

Porównanie spadku liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z ubytkiem mieszkańców w województwie śląskim pokazuje, że tempo spadku liczby rodzin jest ponad ośmiokrotnie wyższe niż tempo spadku liczby mieszkańców regionu.

Odsetek rodzin zamieszkujących obszary wiejskie i korzystające z pomocy społecznej w województwie śląskim w 2024 roku, jak i w latach poprzednich, był około dwukrotnie niższy niż w kraju. Wynika to w dużej mierze z bardzo wysokiej urbanizacji województwa śląskiego (w 2024 roku wskaźnik urbanizacji w województwie śląskim wynosił 75,7%, a w Polsce 59,4%).

Liczba rodzin jednoosobowych korzystających z pomocy społecznej w województwie śląskim, zwłaszcza w latach 2022-2024, pozostaje na najbardziej stabilnym poziomie wśród analizowanych typów. Mimo to również wykazuje tendencję spadkową. Odsetek rodzin jednoosobowych, w kontekście wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej, w 2024 roku był w województwie śląskim nieznacznie wyższy niż w kraju.

Analiza spadku liczby osób w rodzinach z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w porównaniu z ogólnym ubytkiem mieszkańców województwa śląskiego pokazuje, że ta grupa zmniejszyła się ponad dziesięciokrotnie szybciej niż populacja całego regionu, zarówno w perspektywie krótkookresowej jak i długookresowej.

W porównaniu z ogólną liczbą mieszkańców, odsetek osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną był znacznie niższy w województwie śląskim (1,37) niż w kraju (2,09). Podobnie ma się odsetek rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej (w województwie śląskim – 20,5; w Polsce – 23,1).

Odsetek osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców w 2024 roku, w podziale na liczbę dzieci w rodzinach, każdorazowo wykazał niższe wartości w województwie śląskim niż w kraju.

Porównanie spadku liczby osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy społecznej z ubytkiem mieszkańców w województwie śląskim pokazuje, że w latach 2022-2024 liczba tych rodzin zmniejszyła się ponad dziesięciokrotnie szybciej niż populacja regionu. W porównaniu z liczbą mieszkańców regionu, odsetek tych osób jest zdecydowanie niższy w województwie śląskim (0,46) niż w kraju (0,59). Odwrotnie ma się odsetek rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej (w województwie śląskim – 8,3; w Polsce – 8,2).

Porównanie spadku liczby osób w rodzinach emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej z ubytkiem mieszkańców w województwie śląskim pokazuje, że w latach 2014-2024 liczba tych rodzin zmniejszyła się ponad czterokrotnie szybciej niż populacja regionu. Jednak patrząc na zmiany w okresie 2022-2024 widać, że analizowane dane, pomimo delikatnego spadku, wykazują zdecydowanie wolniejsze tempo spadku niż liczba mieszkańców.

W 2024 roku w porównaniu z Polską odsetek osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa na tle ogólnej liczby mieszkańców był znacznie niższy w województwie śląskim (0,91 w porównaniu do 1,38 w Polsce).

W 2024 roku w województwie śląskim wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności na 1000 mieszkańców (1,37) był wyższy niż średnia krajowa (1,04).

W 2024 roku odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na tle ogólnej liczby mieszkańców był w województwie śląskim znacznie niższy niż w kraju (1,06 przy 1,43 w Polsce). Może to oznaczać, że omawiany problem w regionie występuje relatywnie rzadziej lub, że relatywnie rzadziej korzystają z pomocy społecznej mieszkańcy.

W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano wyraźny wzrost liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej. Skala zwiększenia była znacząca zarówno w ujęciu bezwzględnym, jak i relatywnym, co może świadczyć o pogorszeniu sytuacji części rodzin lub o większej zgłaszalności przypadków przemocy domowej oraz skuteczniejszym identyfikowaniu osób wymagających wsparcia przez instytucje pomocy społecznej.

W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano wyraźny spadek odsetka osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności na tle ogólnej liczby mieszkańców. Może to wskazywać na poprawę sytuacji materialnej części rodzin z dziećmi lub na większe znaczenie świadczeń rodzinnych realizowanych poza systemem pomocy społecznej.

W 2024 roku wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11) na 1000 mieszkańców był w województwie śląskim wielokrotnie niższy niż średnia krajowa (0,05 wobec 0,19), co wyraźnie wskazuje na mniejszą skalę tego typu trudności w regionie lub sugeruje, że wsparcie cudzoziemców było w dużej mierze realizowane poza systemem pomocy społecznej.

W 2024 roku wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców był wyraźnie niższy w województwie śląskim niż w kraju (1,51 wobec 2,00 w Polsce), co sugeruje np. relatywnie mniejszą skalę tego problemu w regionie lub na większą rolę innych form wsparcia, w szczególności systemu leczenia uzależnień.

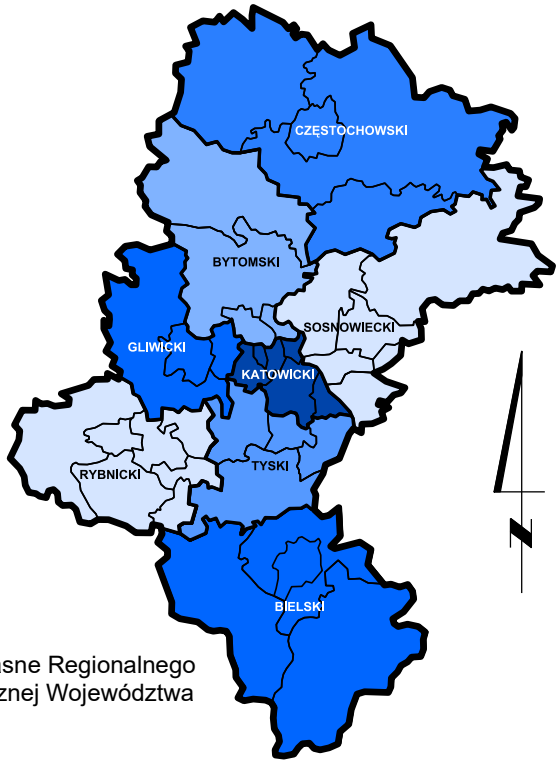
3. Podział województwa śląskiego

Województwo śląskie składa się ze 167 gmin, w tym 49 miejskich, 25 miejsko-wiejskich oraz 93 wiejskich. Gminy te tworzą 36 powiatów, w tym 19 miast na prawach powiatu oraz 17 powiatów ziemskich. Województwo śląskie jest jedynym województwem w Polsce, w którym jest więcej miast na prawach powiatu niż powiatów ziemskich[5].

Dla celów statystyki regionalnej województwo zostało podzielone na 8 podregionów:[6]

1. **bielski** – obejmujący powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki, m. Bielsko-Biała;
2. **bytomski** – obejmujący powiaty: lubliniecki, tarnogórski, m. Bytom, m. Piekary Śląskie;
3. **częstochowski** – obejmujący powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski, m. Częstochowa;
4. **gliwicki** – obejmujący powiaty: gliwicki, m. Gliwice, m. Zabrze;
5. **katowicki** – obejmujący powiaty: m. Chorzów, m. Katowice, m. Mysłowice, m. Ruda Śląska, m. Siemianowice Śląskie, m. Świętochłowice;
6. **rybnicki** – obejmujący powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski, m. Jastrzębie-Zdrój, m. Rybnik, m. Żory;
7. **sosnowiecki** – obejmujący powiaty: będziński, zawierciański, m. Dąbrowa Górnicza, m. Jaworzno, m. Sosnowiec;
8. **tyski** – obejmujący powiaty: mikołowski, pszczyński, bieruńsko-lędziński, m. Tychy.

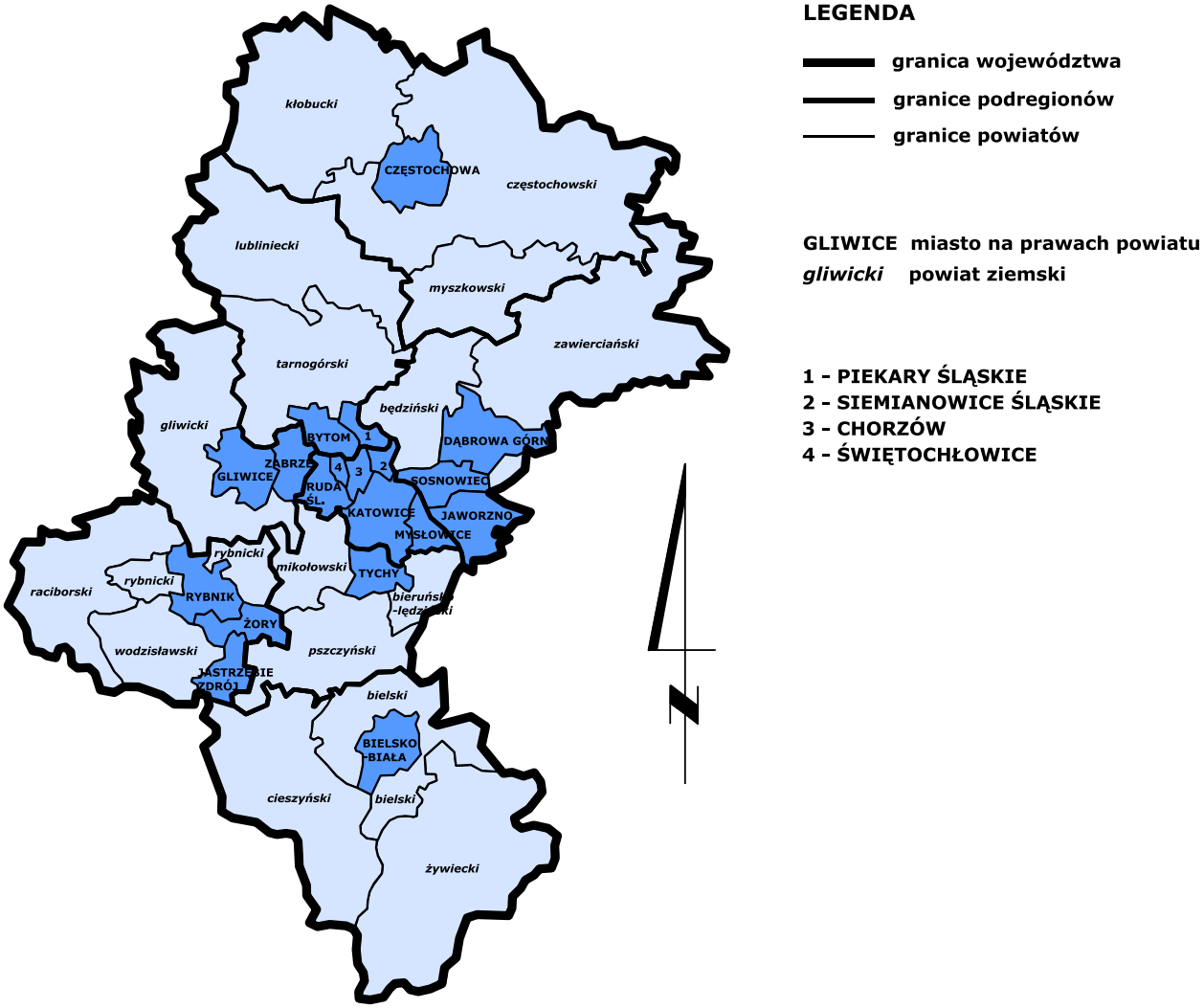
Podział województwa śląskiego na podregiony

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

[5] Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start [odczyt 20.01.2026 r.].
[6] Ibidem.

Podział województwa śląskiego na powiaty

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

4. Rodziny korzystające z pomocy społecznej

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 76 601;
  - w 2023 roku: 73 262;
  - w 2024 roku: 73 531;
- Zmiana liczby rodzin: -3 070;
- Wskaźnik zmiany liczby rodzin: -4,01%.

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 143 756;
  - w 2023 roku: 137 644;
  - w 2024 roku: 134 828;
- Zmiana liczby osób: -8 928;
- Wskaźnik zmiany liczby osób: -6,21%
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2022-2024: -1,27%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 73 262 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 118 170 – 2014 rok;
- Zmiana liczby rodzin w latach 2014-2024: - 44 639;
- Wskaźnik zmiany liczby rodzin: -37,8%.

- Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 134 828 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 279 489 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób: -144 661;
- Wskaźnik zmiany liczby osób w latach 2014-2024: -51,8%.
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2014-2024: -6,42%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - w województwie śląskim: 73 531;
  - w Polsce: 848 516.
- Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,70;
  - w Polsce: 2,26.

- Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną:
  - w województwie śląskim: 134 828;
  - w Polsce: 1 652 902.
- Odsetek liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 3,14;
  - w Polsce: 4,41.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną jako odsetek ogółu mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna oraz południowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: środkowa oraz zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bytomski – 3,76;
  - najniższa wartość wśród podregionów: tyski – 2,15;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 3,13;
  - wartość w powiatach ziemskich: 3,16;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Chorzów (4,80), m. Bytom (4,79) oraz m. Jaworzno (4,56);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Dąbrowa Górnicza (1,48), m. Gliwice (1,59) oraz m. Mysłowice (1,77);
  - wartość w gminach miejskich: 3,13;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 3,48;
  - wartość w gminach wiejskich: 3,03;
  - gminy o najwyższych wartościach: Blachownia (11,49), Ustroń (9,39) oraz Radziechowy - Wieprz (8,22);
  - gminy o najniższych wartościach: Łodygowice (0,88), Bobrowniki (1,11) oraz Kobiór (1,20).

Typy rodzin objętych pomocą społeczną wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - Rodziny zamieszkujące wieś
    - Śląskie – 16 151;
    - Polska – 334 464;
  - Jednoosobowe
    - Śląskie – 46 363;
    - Polska – 515 629;

- Rodziny z dziećmi:
  - Śląskie – 15 059;
  - Polska – 196 109;
- Rodziny niepełne:
  - Śląskie – 6 136;
  - Polska – 69 390;
- Rodziny emerytów i rencistów:
  - Śląskie – 18 644;
  - Polska – 192 992;

W rozdziale czwartym wydzielono podrozdziały dotyczące opisanych wcześniej typów rodzin objętych pomocą społeczną. Należy zaznaczyć, że wyróżnione typy rodzin nie sumują się – jedna rodzina może zostać zaklasyfikowana do więcej niż jednej kategorii.

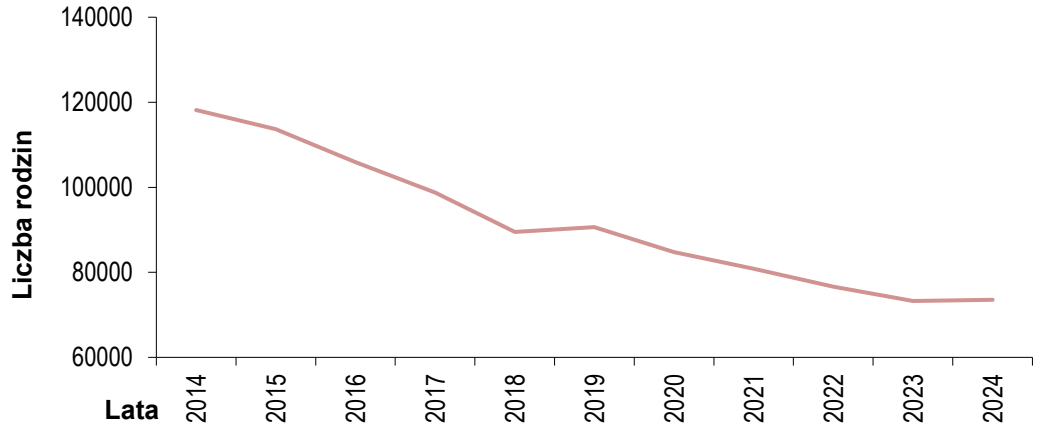
Dane i wskaźniki przedstawione w poniższych podrozdziałach odnoszą się przede wszystkim do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Liczba rodzin według wyróżnionych typów została zaprezentowana powyżej, natomiast odsetek rodzin poszczególnych typów przedstawiono w odpowiednich podrozdziałach.

Pełniejszą analizę umożliwia także oparcie części wskaźników na liczbie osób w rodzinach.

WNIOSKI

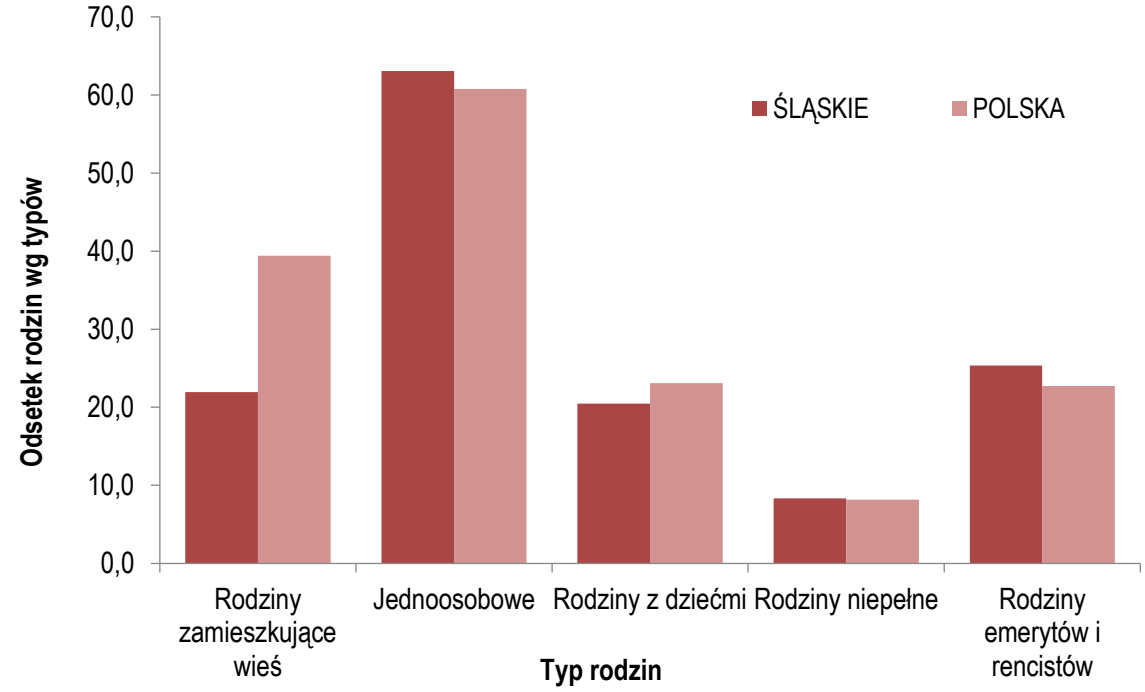
- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie śląskim oraz osób w tych rodzinach, wykazała tendencję silnie spadkową w latach 2014-2024;
- Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej na tle ogólnej liczby mieszkańców w województwie śląskim (1,70) był w 2024 roku znacznie niższy niż w kraju (2,26);
- W 2024 r. odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej był mocno zróżnicowany w podregionach województwa śląskiego.
- Porównanie spadku liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z ubytkiem mieszkańców w województwie śląskim pokazuje, że tempo spadku liczby rodzin jest ponad ośmiokrotnie wyższe niż tempo spadku liczby mieszkańców regionu.

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w województwie śląskim w latach 2014-2024.

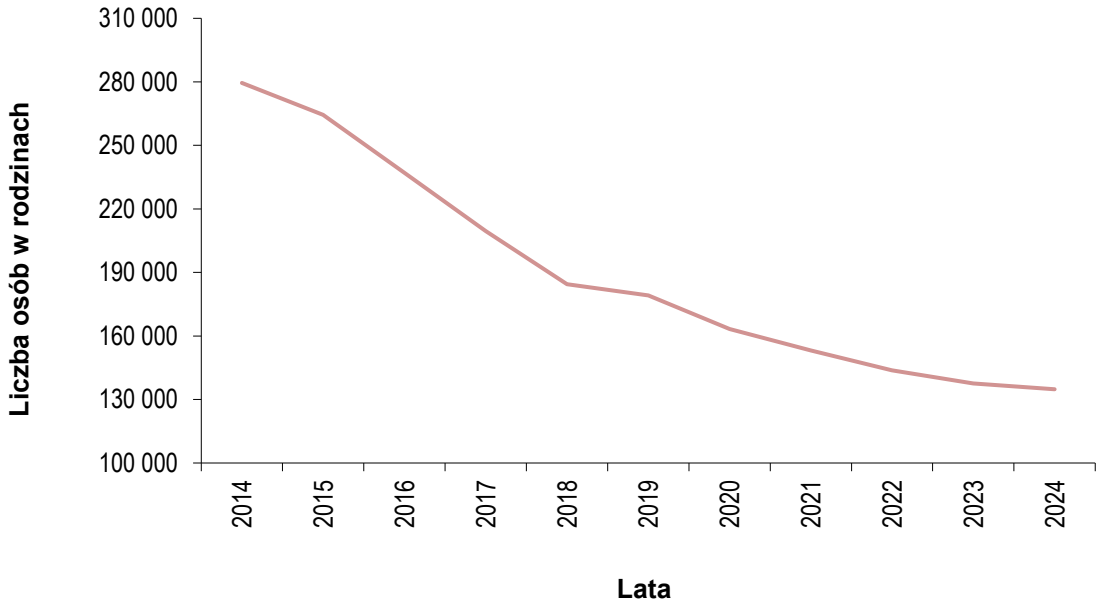
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024.

Odsetek rodzin objętych pomocą społeczną wg wybranych typów rodzin w 2024 rok.

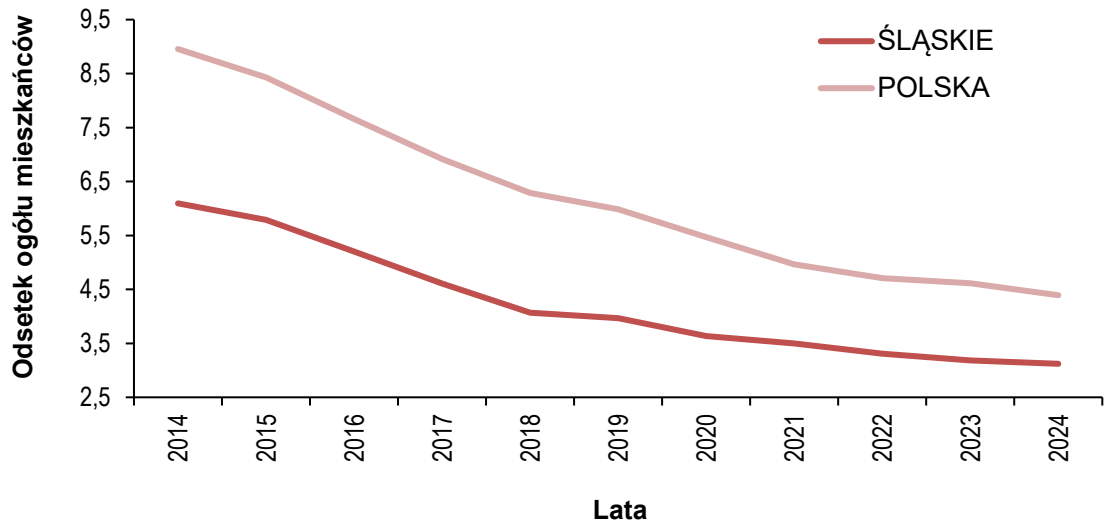
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną ogółem w województwie śląskim w latach 2014-2024.

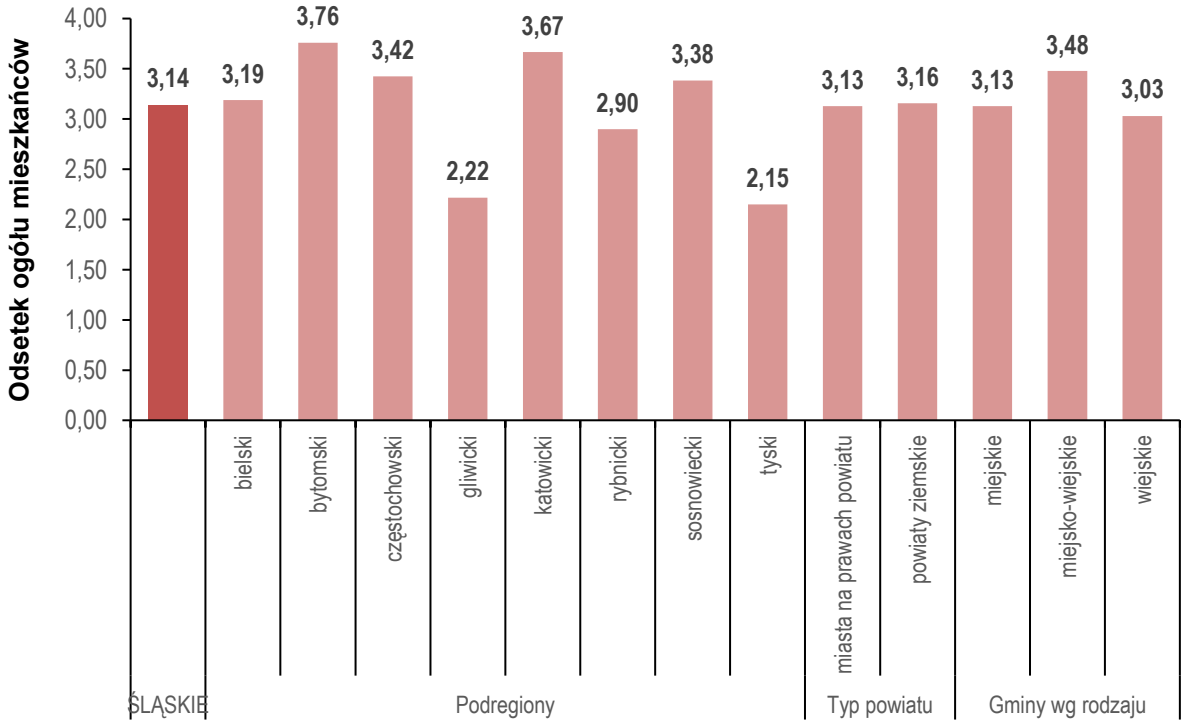
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną ogółem jako odsetek ogółu mieszkańców – województwo śląskie i Polska, lata 2014-2024.

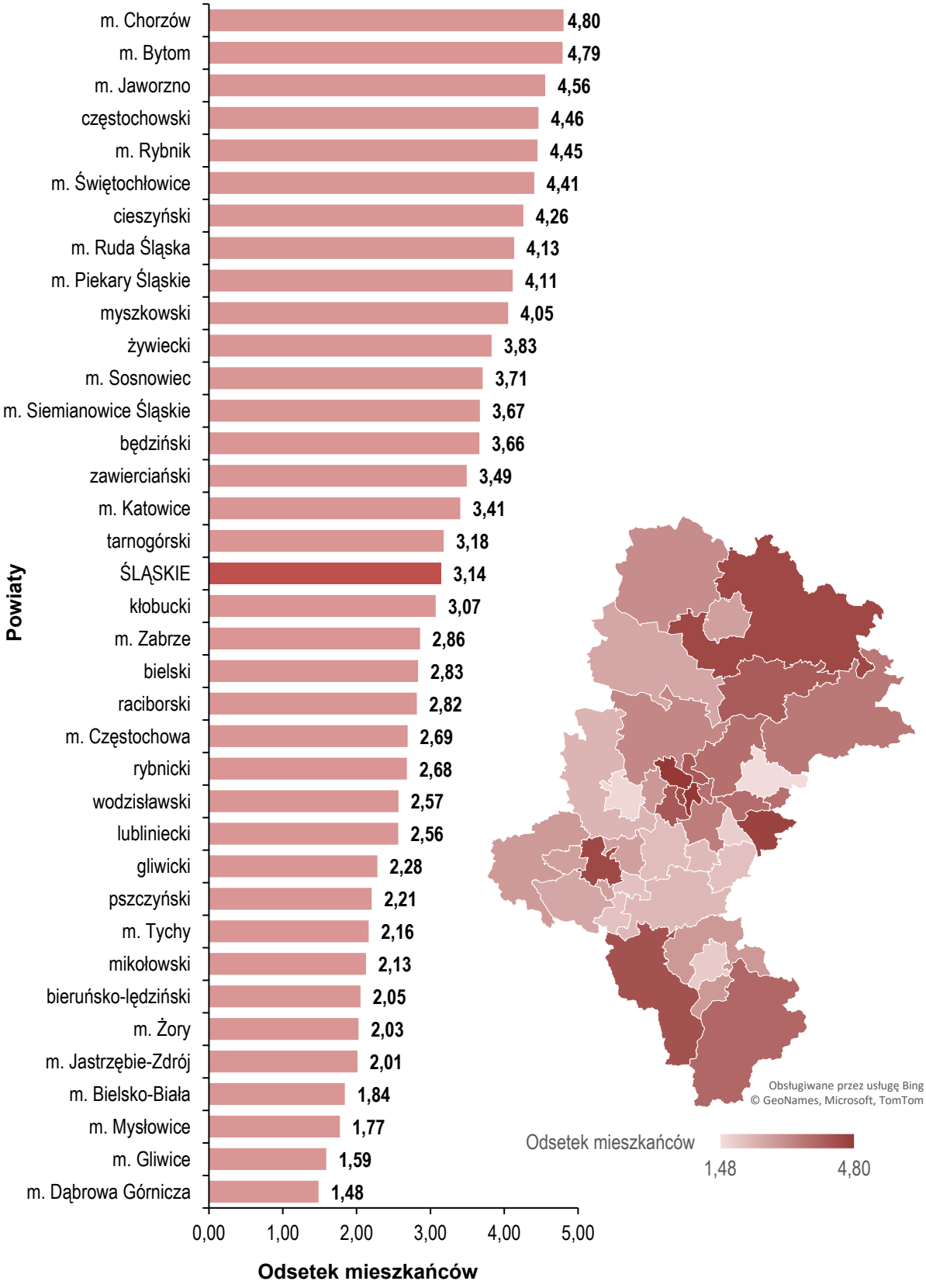
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną ogółem jako odsetek mieszkańców poszczególnych terytoriów – województwo śląskie, 2024 rok.

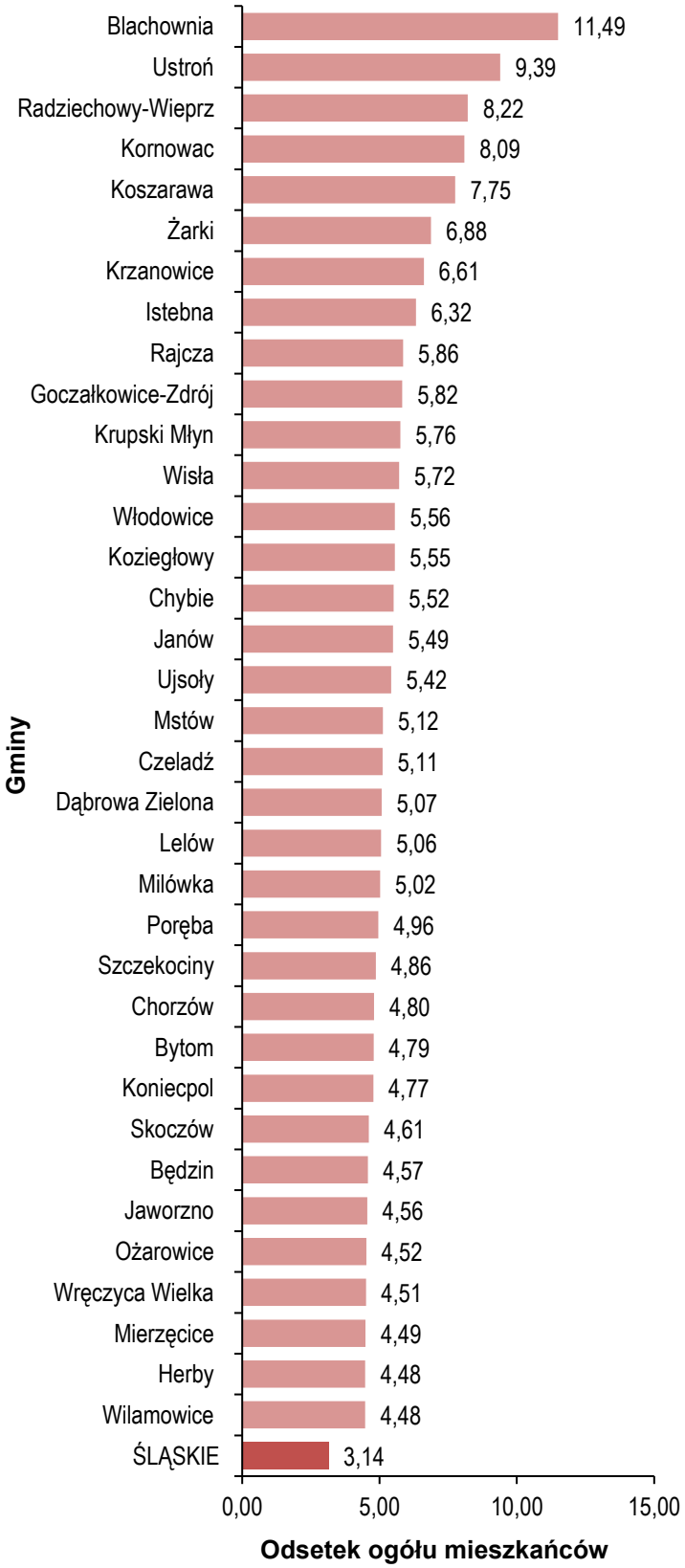
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną ogółem jako odsetek mieszkańców powiatów – województwo śląskie, 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

Gminy o najwyższym odsetku mieszkańców objętych pomocą społeczną ogółem – województwo śląskie, 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

4.1. Rodziny zamieszkujące wieś

Rodziny zamieszkujące obszary wiejskie stanowią istotną kategorię odbiorców pomocy społecznej, szczególnie ze względu na częstsze ograniczenia w dostępie do usług i infrastruktury. W 2024 roku wsparciem objęto 16 151 takich rodzin. Wśród analizowanych typów rodzin był to jedyny, którego liczebność wykazała wzrost w latach 2022–2024.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba rodzin zamieszkujących wieś objętych pomocą społeczną:
  - w 2022 roku: 14 341;
  - w 2023 roku: 14 406;
  - w 2024 roku: 16 151;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 1 810 rodzin;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 12,6%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba rodzin zamieszkujących wieś objętych pomocą społeczną:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 14 341 – 2022 rok;
  - wartość maksymalna: 22 738 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób: -6 587 rodzin;
- Wskaźnik zmiany liczby osób w latach 2014-2024: -29,0%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek rodzin zamieszkujących wieś korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - w województwie śląskim: 22,0;
  - w Polsce: 39,4.

Odsetek rodzin zamieszkujących wieś korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej wg poniższych kategorii

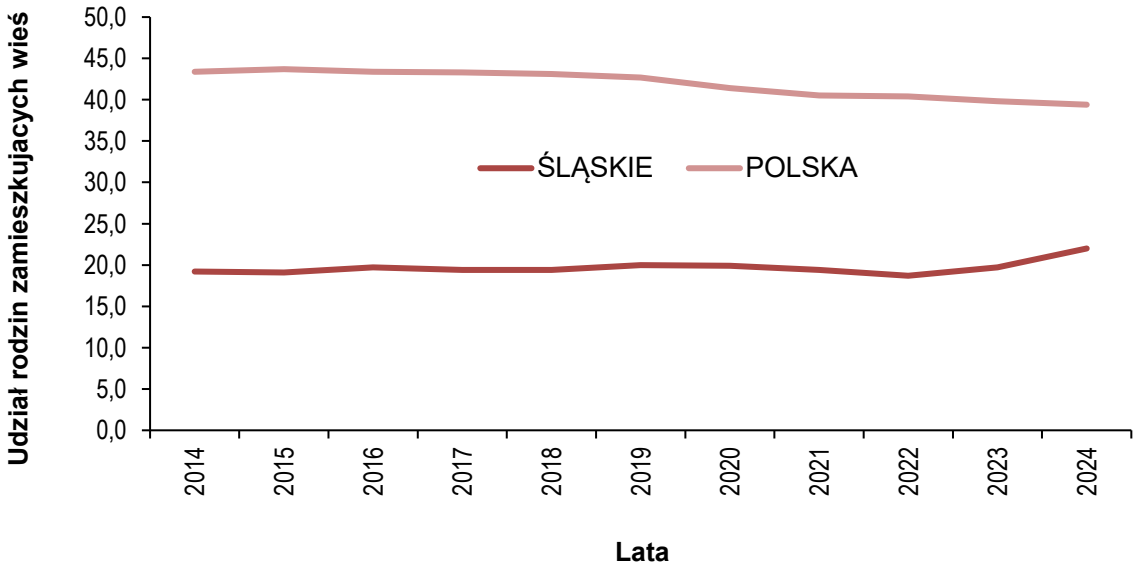
- Rodziny jednoosobowe:
  - w województwie śląskim: 20,3;
  - w Polsce: 33,6.
- Rodziny dwuosobowe:
  - w województwie śląskim: 23,1;
  - w Polsce: 40,5.
- Rodziny trzyosobowe:
  - w województwie śląskim: 23,8;
  - w Polsce: 44,6.

- Rodziny czteroosobowe:
  - w województwie śląskim: 27,3;
  - w Polsce: 53,5.
- Rodziny pięcioosobowe:
  - w województwie śląskim: 28,8;
  - w Polsce: 61,1.
- Rodziny sześcioosobowe i większe:
  - w województwie śląskim: 26,8;
  - w Polsce: 61,3.

WNIOSKI

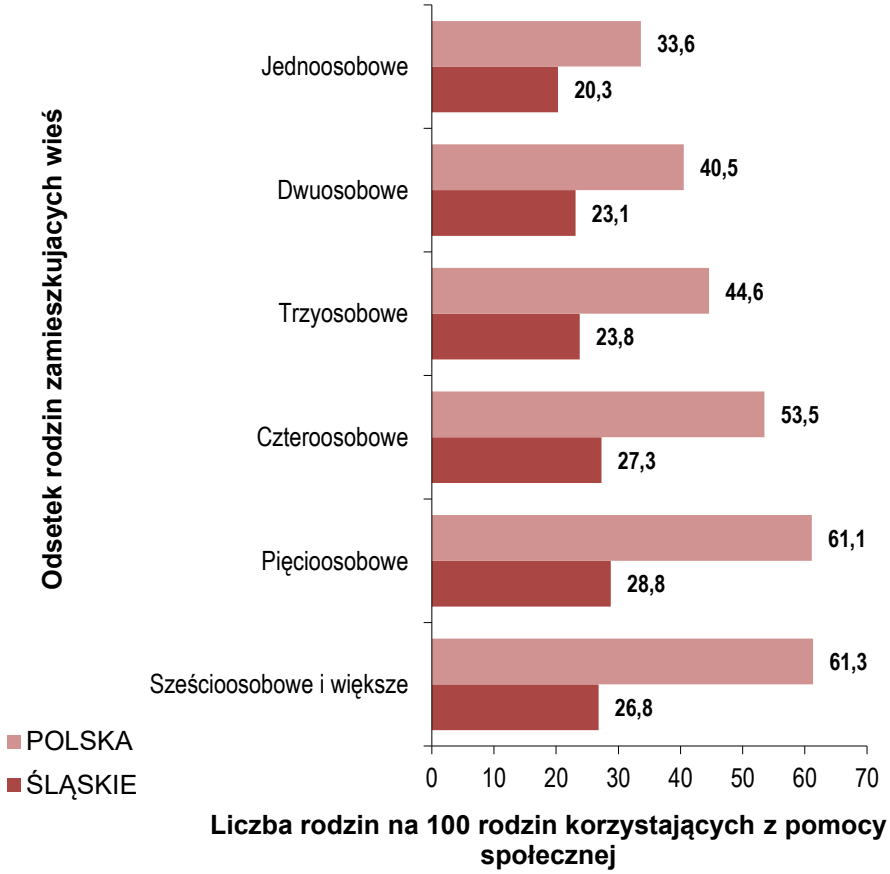
- Liczba rodzin zamieszkujących obszary wiejskie i korzystające z pomocy społecznej w województwie śląskim w latach 2022-2024 wykazała tendencję rosnącą jako jedyny analizowany typ rodzin (wzrost o 12,6%). Jednocześnie w latach 2014-2022 widać było prawie ciągły spadek liczby tych rodzin z lekkim wzrostem w 2019 roku.
- Odsetek rodzin zamieszkujących obszary wiejskie i korzystające z pomocy społecznej w województwie śląskim w 2024 roku, jak i w latach poprzednich, był około dwukrotnie niższy niż w kraju. Wynika to w dużej mierze z bardzo wysokiej urbanizacji województwa śląskiego (w 2024 roku wskaźnik urbanizacji w województwie śląskim wynosił 75,7%, a w Polsce 59,4).

Udział rodzin zamieszkujących wieś objętych pomocą społeczną wśród ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną – województwo śląskie i Polska, lata 2014-2024.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

Odsetek rodzin zamieszkujących wieś korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2024 roku.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

4.2. Rodziny jednoosobowe

Gospodarstwa jednoosobowe tworzą specyficzny segment korzystających z pomocy społecznej, charakteryzujący się podwyższonym ryzykiem izolacji i trudności ekonomicznych. W 2024 roku pomoc otrzymało 46 363 takich gospodarstw. Wysoka liczba tej kategorii wskazuje na trwałe zapotrzebowanie na wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb osób żyjących samotnie. Jak wynika z przeprowadzonej analizy jest to też typ rodziny, który utrzymuje się na najbardziej stabilnym poziomie od 2014 roku wśród analizowanych typów.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba rodzin jednoosobowych korzystających z pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 46 795;
  - w 2023 roku: 45 175;
  - w 2024 roku: 46 363;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -432 rodziny;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -0,92%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba rodzin jednoosobowych korzystających z pomocy społecznej:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 45 175 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 53 304 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób: -6 941 rodzin;
- Wskaźnik zmiany liczby osób: -13,0%.

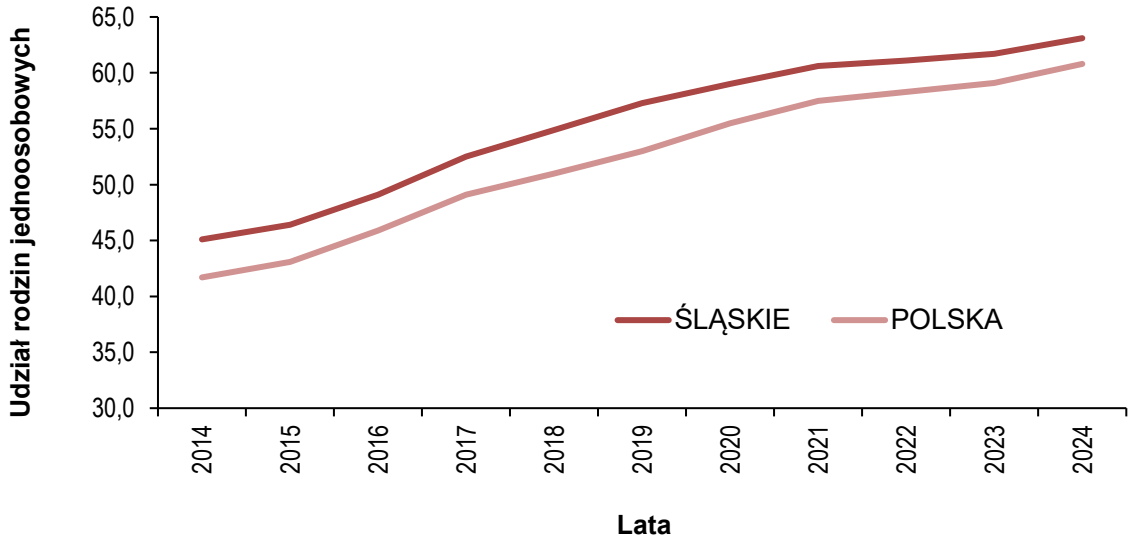
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek rodzin jednoosobowych korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - w województwie śląskim: 63,1;
  - w Polsce: 60,8.

WNIOSKI

- Liczba rodzin jednoosobowych korzystających z pomocy społecznej w województwie śląskim, zwłaszcza w latach 2022-2024, pozostaje na najbardziej stabilnym poziomie wśród analizowanych typów. Mimo to również wykazuje tendencję spadkową.
- Odsetek rodzin jednoosobowych, w kontekście wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej, w 2024 roku był w województwie śląskim nieznacznie wyższy niż w kraju.

Udział rodzin jednoosobowych objętych pomocą społeczną wśród ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną – województwo śląskie i Polska, lata 2014-2024.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

4.3. Rodziny z dziećmi

Rodziny z dziećmi stanowią istotną grupę beneficjentów pomocy społecznej. W analizowanym okresie objęto wsparciem 15 059 rodzin, w których łącznie znajdowało się 58 856 osób. Przy ocenie skali zjawiska i porównywaniu wskaźników, takich jak odsetek osób korzystających z pomocy na tle całej populacji regionu, bardziej adekwatne jest posługiwanie się liczbą osób w rodzinach niż samą liczbą rodzin, ponieważ uwzględnia to wielkość rodzin i rzeczywiste obciążenie systemu wsparcia społecznego.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną:
  - w 2022 roku: 66 839;
  - w 2023 roku: 64 240;
  - w 2024 roku: 58 856;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -7 983 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -11,9% .
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2022-2024: -1,27%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 58 856 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 176 365 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób: -117 509 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby osób: -66,6%.
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2014-2024: -6,42%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną:
  - w województwie śląskim: 58 856;
  - w Polsce: 784 072.

- Odsetek osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,37;
  - w Polsce: 2,09.

- Odsetek rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - w województwie śląskim: 20,5;
  - w Polsce: 23,1.

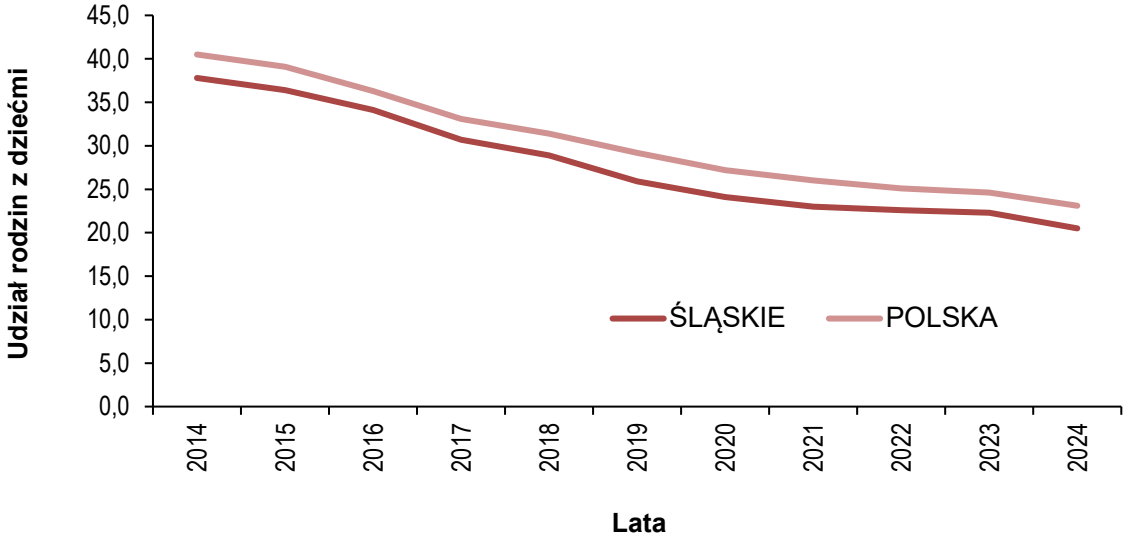
Odsetek osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców w 2024 roku

- Rodziny z 1 dzieckiem:
  - w województwie śląskim: 0,33;
  - w Polsce: 0,48.
- Rodziny z 2 dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,43;
  - w Polsce: 0,66.
- Rodziny z 3 dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,32;
  - w Polsce: 0,52.
- Rodziny z 4 dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,18;
  - w Polsce: 0,27.
- Rodziny z 5 dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,07;
  - w Polsce: 0,10.
- Rodziny z 6 dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,03;
  - w Polsce: 0,04.
- Rodziny z 7 i więcej dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,02;
  - w Polsce: 0,03.

WNIOSKI

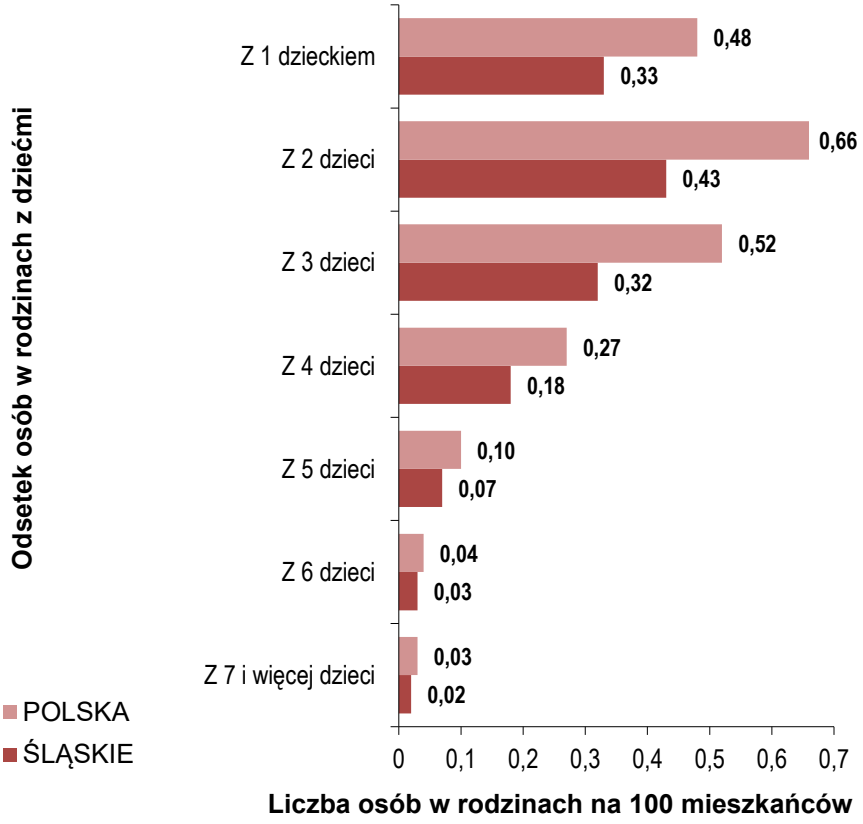
- Analiza spadku liczby osób w rodzinach z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w porównaniu z ogólnym ubytkiem mieszkańców województwa śląskiego pokazała, że ta grupa zmniejszyła się ponad dziesięciokrotnie szybciej niż populacja całego regionu, zarówno w perspektywie krótkookresowej jak i długookresowej.
- W porównaniu z liczbą mieszkańców, odsetek osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną był znacznie niższy w województwie śląskim (1,37) niż w kraju (2,09). Podobnie wyglądał odsetek rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej (w województwie śląskim – 20,5; w Polsce – 23,1).
- Odsetek osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców w 2024 roku, w podziale na liczbę dzieci w rodzinach, każdorazowo wykazał niższe wartości w województwie śląskim niż w kraju.

Udział rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną wśród ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną – województwo śląskie i Polska, lata 2014-2024.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024,
2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start

Odsetek osób w rodzinach z dziećmi objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców w 2024 roku.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.,
2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start

4.4. Rodziny niepełne

Rodziny niepełne należą do grup szczególnie narażonych na obciążenia ekonomiczne i społeczne, co sprawia, że często korzystają z systemu pomocy społecznej. W 2024 roku odnotowano 6 136 takich rodzin, obejmujących łącznie 19 877 osób. Wskaźniki oparte na liczbie osób pozwalają precyzyjniej określić faktyczny udział tej grupy na tle populacji województwa śląskiego i Polski.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną:
  - w 2022 roku: 24 652;
  - w 2023 roku: 22 453;
  - w 2024 roku: 19 877;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -4 775 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -19,4%.
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2022-2024: -1,27%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 19 877 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 57 296 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób: -37 419 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby osób: -65,3%.
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2014-2024: -6,42%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną:
  - w województwie śląskim: 19 877;
  - w Polsce: 220 886.

- Odsetek osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,46;
  - w Polsce: 0,59.

- Odsetek rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - w województwie śląskim: 8,3;
  - w Polsce: 8,2.

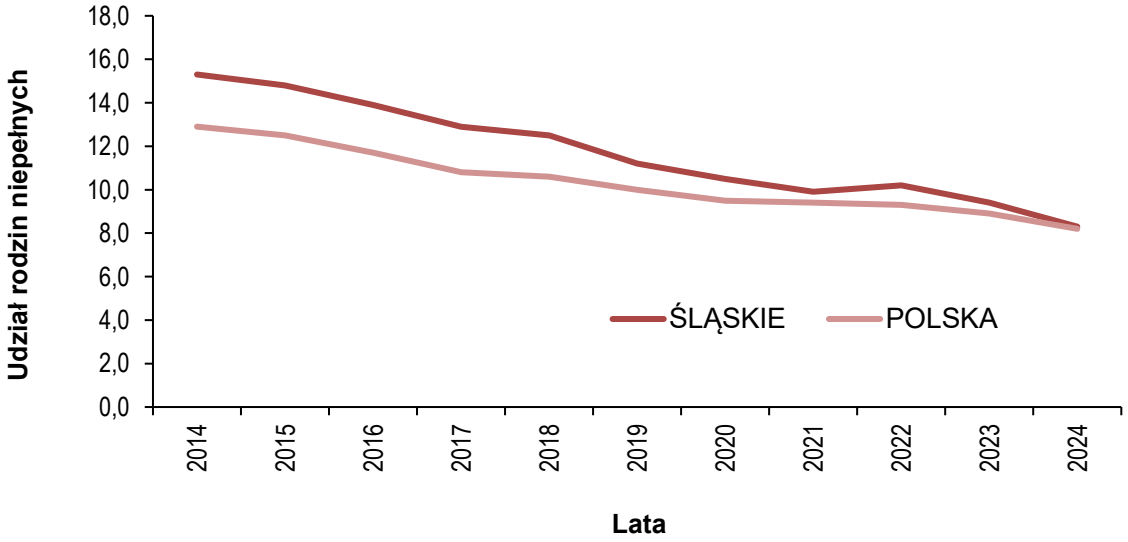
Odsetek osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców w 2024 roku

- Rodziny z 1 dzieckiem:
  - w województwie śląskim: 0,12;
  - w Polsce: 0,17.
- Rodziny z 2 dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,15;
  - w Polsce: 0,20.
- Rodziny z 3 dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,10;
  - w Polsce: 0,13.
- Rodziny z 4 i więcej dzieci:
  - w województwie śląskim: 0,09;
  - w Polsce: 0,10.

WNIOSKI

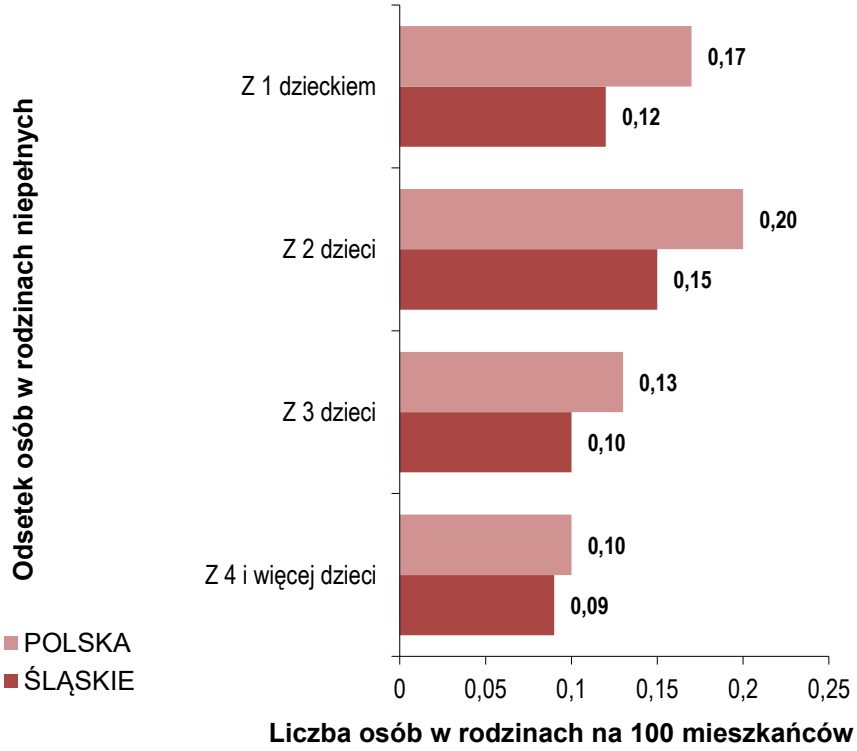
- Porównanie spadku liczby osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy społecznej z ubytkiem mieszkańców w województwie śląskim pokazuje, że w latach 2022-2024 liczba tych rodzin zmniejszyła się ponad dziesięciokrotnie szybciej niż populacja regionu;
- W porównaniu z ogólną liczbą mieszkańców regionu, liczba osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną jest niższa w województwie śląskim (0,46) niż w kraju (0,59). Odwrotnie ma się odsetek rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej (w województwie śląskim – 8,3; w Polsce – 8,2).
- Odsetek osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców w 2024 roku, w podziale na liczbę dzieci w rodzinach, każdorazowo wykazał niższe wartości w województwie śląskim niż w kraju.

Udział rodzin niepełnych objętych pomocą społeczną wśród ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną – województwo śląskie i Polska, lata 2014-2024.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start

Odsetek osób w rodzinach niepełnych objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców w 2024 roku.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start

4.5. Rodziny emerytów i rencistów

Rodziny emerytów i rencistów tworzą liczną grupę świadczeniobiorców, której potrzeby wynikają przede wszystkim z ograniczonych dochodów oraz pogarszającej się kondycji zdrowotnej. W 2024 roku pomocą objęto 18 644 takich rodzin, obejmujących łącznie 26 370 osób. Analiza liczby osób w tej kategorii pozwala lepiej uchwycić jej znaczenie demograficzne oraz realne obciążenie systemu wsparcia społecznego.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną:
  - w 2022 roku: 26 454;
  - w 2023 roku: 26 216;
  - w 2024 roku: 26 370;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -84 osoby;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -0,32%.
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2022-2024: -1,27%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 26 216 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 36 256 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób: -9 886 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby osób: -27,3%.
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2014-2024: -6,42%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba osób w rodzinach emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną:
  - w województwie śląskim: 26 370;
  - w Polsce: 272 700.

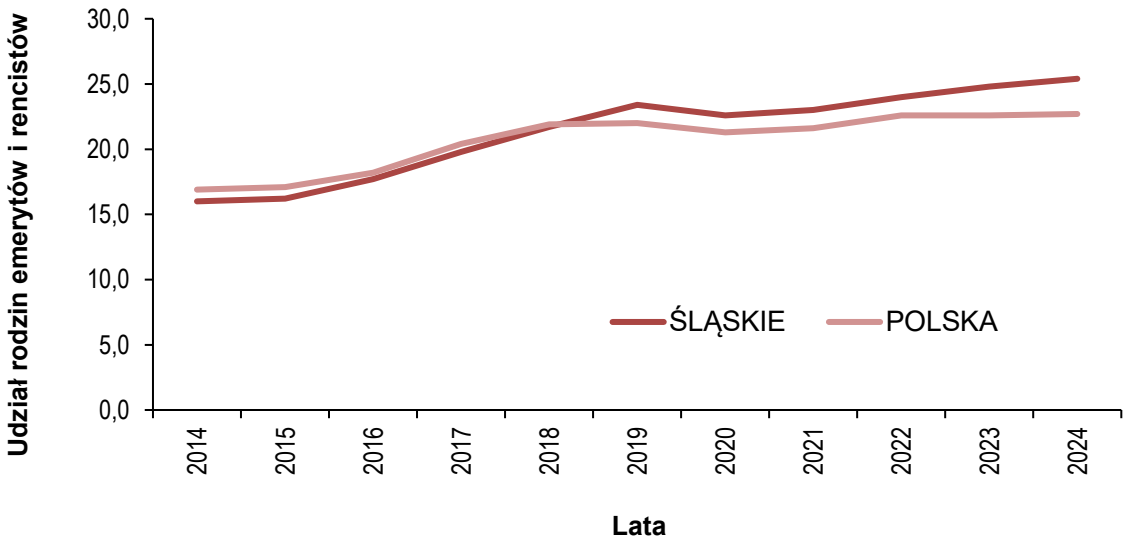
- Odsetek osób w rodzinach emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,61;
  - w Polsce: 0,73.

- Odsetek rodzin emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - w województwie śląskim: 25,4;
  - w Polsce: 22,7.

WNIOSKI

- Porównanie spadku liczby osób w rodzinach emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej z ubytkiem mieszkańców w województwie śląskim pokazuje, że w latach 2014-2024 liczba tych rodzin zmniejszyła się ponad czterokrotnie szybciej niż populacja regionu. Jednak patrząc na zmiany w okresie 2022-2024 widać, że analizowane dane, pomimo delikatnego spadku, wykazują zdecydowanie wolniejsze tempo spadku niż liczba mieszkańców.
- Pomimo, że odsetek osób w rodzinach emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną na tle ogólnej liczby mieszkańców regionu, był w 2024 roku w województwie śląskim (0,61) niższy niż w kraju (0,73), to odsetek rodzin emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej na tle wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej był zauważalnie wyższy (województwo śląskie – 25,4, Polska – 22,7).

Udział rodzin emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną wśród ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną – województwo śląskie i Polska, lata 2014-2024.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start

Rodziny objęte pomocą społeczną – województwo śląskie, lata 2014-2024.

Lata	Wartości liczbowe			Wskaźniki	
	liczba rodzin		liczba osób	udział rodzin wiejskich	osoby w rodz. korzyst. z pom. społ. jako % ogółu mieszkańców
	ogółem	w tym na wsi	w rodzinach	(w %)	
2014	118 170	22 738	279 489	19,2	6,1
2015	113 638	21 749	230 402	19,1	5,8
2016	105 942	20 845	237 109	19,7	5,2
2017	98 802	19 130	209 491	19,4	4,6
2018	89 516	17 361	184 506	19,4	4,1
2019	90 615	18 081	179 127	20,0	4,0
2020	84 761	16 868	163 273	19,9	3,6
2021	80 819	15 670	153 101	19,4	3,4
2022	76 601	14 341	143 756	18,7	3,3
2023	73 262	14 406	137 644	19,7	3,2
2024	73 531	16 151	134 828	22,0	3,1

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

Rodziny objęte pomocą społeczną – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie		Śląskie					Polska 2024
		lata			zmiana w latach 2022-2024		
		2022	2023	2024	n	%	
Liczba rodzin	ogółem	76 601	73 262	73 531	-3 070	-4,01	848 516
	w tym na wsi	14 341	14 406	16 151	1 810	12,62	334 464
Liczba osób w rodzinach		143 756	137 644	134 828	-8 928	-6,21	1 652 902
Udział rodzin wiejskich (w %)		18,7	19,7	22,0	3,3	17,65	39,4
Osoby w rodz. korzyst. z pom. społ. jako % ogółu mieszkańców		3,3	3,2	3,1	-0,2	-6,06	4,4

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, *sprawozdania MRiPS* za lata 2022-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

Rodziny objęte pomocą społeczną wg rodzajów powiatów oraz podregionów – województwo śląskie, 2024 r.

Wyszczególnienie		Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	Wskaźniki	
		ogółem	w tym na wsi		udział rodzin wiejskich	osoby w rodzinach jako % ogółu mieszkańców
Województwo		73 531	16 151	134 828	22,0	3,1
Podregiony	bielski	10 789	5 641	20 789	52,3	3,2
	bytomski	7 862	1 176	15 442	15,0	3,8
	częstochowski	9 776	4 472	16 549	45,7	3,4
	gliwicki	5 321	605	9 610	11,4	2,2
	katowicki	13 680	0	25 140	0,0	3,7
	rybnicki	8 977	1 928	17 325	21,5	2,9
	sosnowiecki	12 294	1 112	21 562	9,0	3,4
	tyski	4 832	1 217	8 411	25,2	2,2
Powiaty wg rodzaju	miasta na prawach powiatu	41 058	53	73 534	0,1	3,1
	powiaty ziemskie	32 473	16 098	61 294	49,6	3,2

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

5. Rodziny korzystające z pomocy społecznej wg powodów przyznania

Niniejszy rozdział poświęcony jest analizie rodzin korzystających z pomocy społecznej według powodów jej przyznawania. W pierwszej kolejności zaprezentowano liczbę rodzin objętych pomocą społeczną w województwie śląskim oraz liczbę osób w tych rodzinach, z uwzględnieniem wszystkich ustawowych powodów udzielania wsparcia[7]. Następnie, w kolejnych podrozdziałach, przedstawiono szczegółowe wskaźniki opracowane na podstawie liczby osób wchodzących w skład tych rodzin, co pozwala na pogłębioną ocenę skali i struktury zjawiska.

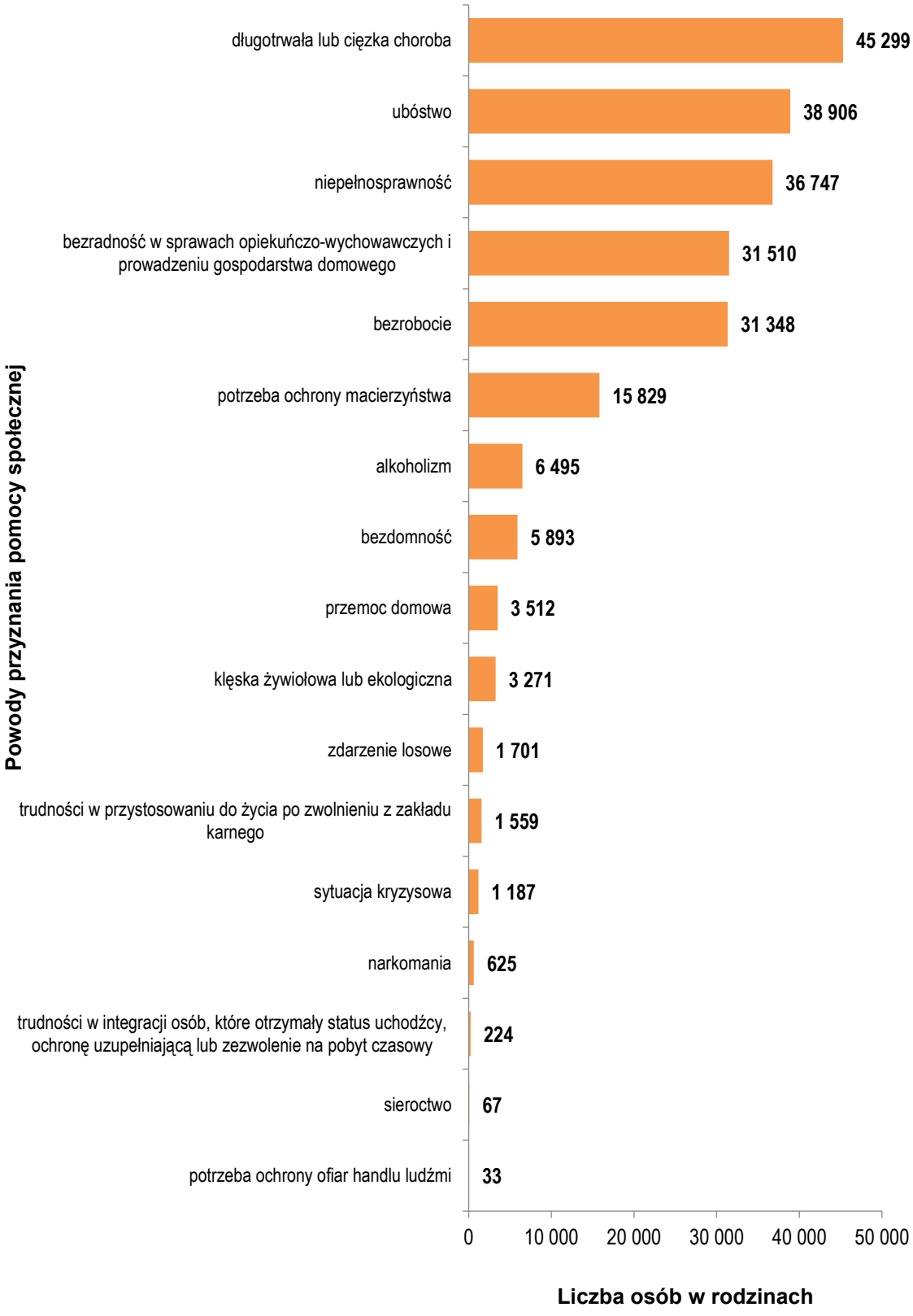
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej wg powodów przyznawania:
  - Ubóstwo:
    - Liczba rodzin – 23 756;
    - Liczba osób w rodzinach – 38 906;
  - Sieroctwo:
    - Liczba rodzin – 29;
    - Liczba osób w rodzinach – 67;
  - Bezdomność:
    - Liczba rodzin – 5 504;
    - Liczba osób w rodzinach – 5 893;
  - Bezrobocie:
    - Liczba rodzin – 14 724;
    - Liczba osób w rodzinach – 31 348;
  - Niepełnosprawność:
    - Liczba rodzin – 24 284;
    - Liczba osób w rodzinach – 36 747;
  - Długotrwała lub ciężka choroba:
    - Liczba rodzin – 30 761;
    - Liczba osób w rodzinach – 45 299;
  - Przemoc domowa:
    - Liczba rodzin – 1 155;
    - Liczba osób w rodzinach – 3 512;
  - Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi:
    - Liczba rodzin – 7;
    - Liczba osób w rodzinach – 33;
  - Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności:
    - Liczba rodzin – 3 283;
    - Liczba osób w rodzinach – 15 829;

[7] Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1302.), art. 7. „Alkoholizm i narkomania” oraz „zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe” zostały rozdzielone, więc 15 powodów ustawowych zostało zwiekszonych do 17.

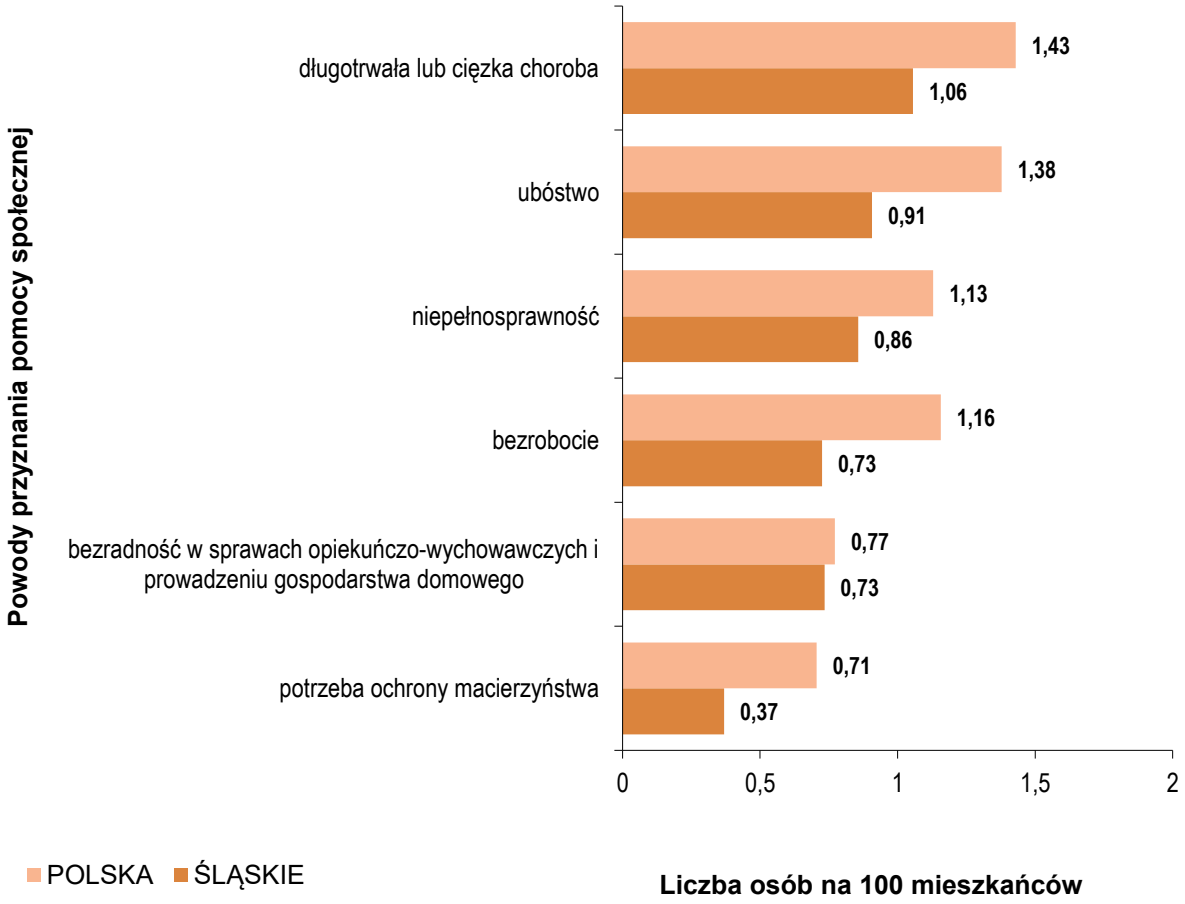
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego:
  - Liczba rodzin – 10 553;
  - Liczba osób w rodzinach – 31 510;
- Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11):
  - Liczba rodzin – 80;
  - Liczba osób w rodzinach – 224;
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego:
  - Liczba rodzin – 1 064;
  - Liczba osób w rodzinach – 1 559;
- Alkoholizm:
  - Liczba rodzin – 4 702;
  - Liczba osób w rodzinach – 6 495;
- Narkomania:
  - Liczba rodzin – 466;
  - Liczba osób w rodzinach – 625;
- Zdarzenia losowe:
  - Liczba rodzin – 876;
  - Liczba osób w rodzinach – 1 701;
- Sytuacja kryzysowa:
  - Liczba rodzin – 532;
  - Liczba osób w rodzinach – 1 187;
- Klęska żywiołowa lub ekologiczna:
  - Liczba rodzin – 1 574;
  - Liczba osób w rodzinach – 3 271.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie, 2024 r.

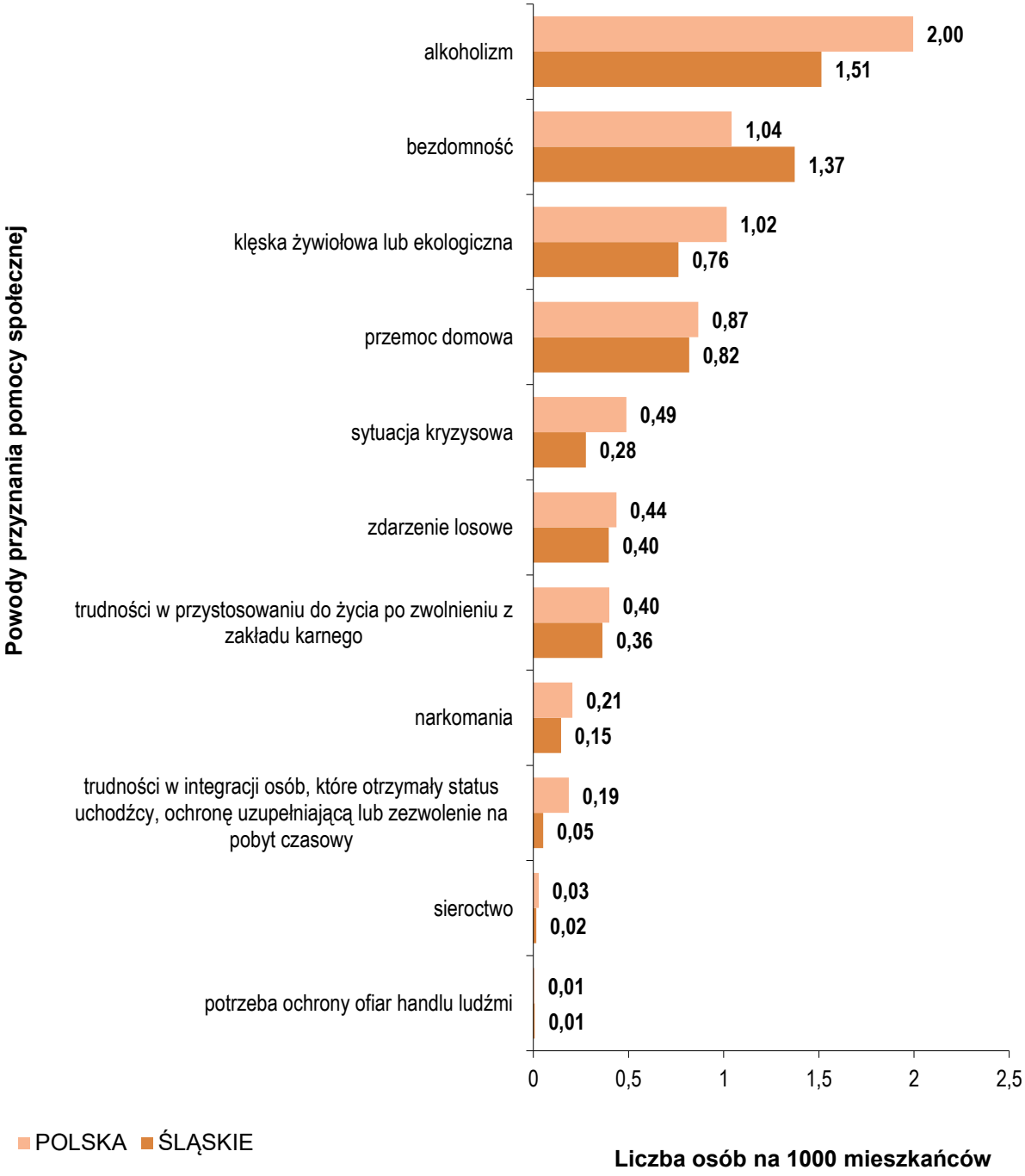
Uwaga: Dana rodzina i jej członkowie mogli być objęci pomocą z więcej niż jednego powodu.
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną w odniesieniu do liczby mieszkańców wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie i Polska, 2024 r., cz. 1.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, http://www.stat.gov.pl/bdl.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną w odniesieniu do liczby mieszkańców wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie i Polska, 2024 r., cz. 2.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, http://www.stat.gov.pl/bdl.

5.1. Ubóstwo

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa:
  - w 2022 roku: 49 676;
  - w 2023 roku: 45 926;
  - w 2024 roku: 38 906;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -10 770 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -21,7%.

- Odsetek osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w 2022 roku: 1,14;
  - w 2023 roku: 1,06;
  - w 2024 roku: 0,91;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,23;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -20,2%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,91;
  - w Polsce: 1,38.

WNIOSKI

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim miał miejsce duży spadek liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa.
- W 2024 roku, w porównaniu z Polską, odsetek osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa na tle ogólnej liczby mieszkańców był znacznie niższy w województwie śląskim.

5.2. Sieroctwo

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu sieroctwa:
  - w 2022 roku: 71;
  - w 2023 roku: 62;
  - w 2024 roku: 67;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -4 osoby;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -5,63%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu sieroctwa na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,02;

- w 2023 roku: 0,01;
- w 2024 roku: 0,02;

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu sieroctwa na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,02;
  - w Polsce: 0,03.

WNIOSEK

- W latach 2022-2024 liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu sieroctwa w województwie śląskim utrzymywała się na bardzo niskim i stabilnym poziomie.

5.3. Bezdomność

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności:
  - w 2022 roku: 5 642;
  - w 2023 roku: 6 072;
  - w 2024 roku: 5 893;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 251;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 4,45%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 1,30;
  - w 2023 roku: 1,41;
  - w 2024 roku: 1,37;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 0,07;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 5,38%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,37;
  - w Polsce: 1,04.

WNIOSEK

- W 2024 roku w województwie śląskim wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności na 1000 mieszkańców (1,37) był wyższy niż średnia krajowa (1,04).

5.4. Bezrobocie

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia:
  - w 2022 roku: 40 206;
  - w 2023 roku: 36 277;
  - w 2024 roku: 31 348;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -8 858 osoby;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -22,0%.

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,92;
  - w 2023 roku: 0,84;
  - w 2024 roku: 0,73;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,19;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -20,7%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,73;
  - w Polsce: 1,16.

WNIOSEK

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano znaczący spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, zarówno w ujęciu bezwzględnym (-8 858 osób), jak i w odniesieniu do liczby mieszkańców (-20,6%). Spadek ten może być efektem poprawy sytuacji na rynku pracy, m.in. wynikającej ze wzrostu minimalnego wynagrodzenia oraz spowolnienia inflacji, co poprawiło warunki ekonomiczne gospodarstw domowych i zmniejszyło liczbę osób wymagających wsparcia.

5.5. Niepełnosprawność

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności:
  - w 2022 roku: 39 281;

  - w 2023 roku: 38 500;
  - w 2024 roku: 36 747;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -2 534 osoby;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -6,45%.

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,90;
  - w 2023 roku: 0,89;
  - w 2024 roku: 0,86;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,04;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -4,44%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,86;
  - w Polsce: 1,13.

WNIOSKI

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności (-6,45%).
  W odniesieniu do liczby mieszkańców regionu, spadek ten był delikatnie mniej zauważalny (-4,44%).
- W 2024 roku odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na tle ogólnej liczby mieszkańców był w województwie śląskim znacznie niższy niż w kraju (0,86 przy 1,13 w Polsce).

5.6. Długotrwała lub ciężka choroba

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby:
  - w 2022 roku: 48 532;
  - w 2023 roku: 46 911;
  - w 2024 roku: 45 299;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -3 233;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -6,66%.

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w 2022 roku: 1,12;
  - w 2023 roku: 1,09;
  - w 2024 roku: 1,06;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,06;

- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -5,36%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,06;
  - w Polsce: 1,43.

WNIOSKI

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (-6,66%). W odniesieniu do liczby mieszkańców regionu, spadek ten był delikatnie mniej zauważalny (-5,36%).
- W 2024 roku odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na tle ogólnej liczby mieszkańców był w województwie śląskim znacznie niższy niż w kraju (1,06 przy 1,43 w Polsce). Może to oznaczać, że omawiany problem w regionie występuje relatywnie rzadziej, lub, że relatywnie rzadziej korzystają z pomocy społecznej mieszkańcy.

5.7. Przemoc domowa

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej:
  - w 2022 roku: 3 084;
  - w 2023 roku: 3 613;
  - w 2024 roku: 3 512;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 428;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 13,9%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,71;
  - w 2023 roku: 0,84;
  - w 2024 roku: 0,82;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 0,11;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 15,5%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,82;
  - w Polsce: 0,87.

WNIOSEK

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano wyraźny wzrost liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej. Skala zwiększenia była znacząca zarówno w ujęciu bezwzględnym, jak i relatywnym, co może świadczyć o pogorszeniu sytuacji części rodzin lub o większej zgłaszalności przypadków przemocy domowej oraz skuteczniejszym identyfikowaniu osób wymagających wsparcia przez instytucje pomocy społecznej.

5.8. Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi:
  - w 2022 roku: 71;
  - w 2023 roku: 39;
  - w 2024 roku: 33;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -38;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -53,5%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,02;
  - w 2023 roku: 0,01;
  - w 2024 roku: 0,01;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,01;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -50,0%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,01;
  - w Polsce: 0,01.

WNIOSEK

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano bardzo duży spadek wskaźnika liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi na 1000 mieszkańców. Skala zmniejszenia wynosiła 50%.

5.9. Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności:
  - w 2022 roku: 18 222;
  - w 2023 roku: 18 377;
  - w 2024 roku: 15 829;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -2 393;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -13,1%.

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,42;
  - w 2023 roku: 0,43;
  - w 2024 roku: 0,37;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,05;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -11,9%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,37;
  - w Polsce: 0,71.

WNIOSEK

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano wyraźny spadek odsetka osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności na tle ogólnej liczby mieszkańców. Może to wskazywać na poprawie sytuacji materialnej części rodzin z dziećmi lub na większe znaczenie świadczeń rodzinnych realizowanych poza systemem pomocy społecznej.

5.10. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego:
  - w 2022 roku: 37 163;
  - w 2023 roku: 36 508;
  - w 2024 roku: 31 510;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -5 653;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -15,2%.

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,85;
  - w 2023 roku: 0,85;
  - w 2024 roku: 0,73;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,12;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -14,1%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego na tle ogólnej liczby mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,73;
  - w Polsce: 0,77.

WNIOSEK

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano wyraźny spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Skala zmniejszenia była znacząca zarówno w ujęciu bezwzględnym, jak i relatywnym, co może świadczyć o poprawie sytuacji części rodzin lub o skuteczniejszym wpływie działań wspierających kompetencje opiekuńczo-wychowawcze.

5.11. Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11)

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11):
  - w 2022 roku: 217;
  - w 2023 roku: 195;
  - w 2024 roku: 224;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 7;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 3,23%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11) na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,05;
  - w 2023 roku: 0,05;
  - w 2024 roku: 0,05.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11) na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,05;
  - w Polsce: 0,19.

WNIOSKI

- W latach 2022-2024 liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11) pozostawała na niewysokim i stabilnym poziomie, mimo niewielkich wahań rocznych związanych m.in. z napływem uchodźców po 2022 roku.
- W 2024 roku wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (art. 7 pkt 11) na 1000 mieszkańców był w województwie śląskim wielokrotnie niższy niż średnia krajowa (0,05 wobec 0,19), co wyraźnie wskazuje na mniejszą skalę tego typu trudności w regionie lub sugeruje, że wsparcie cudzoziemców było w dużej mierze realizowane poza systemem pomocy społecznej.

5.12. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego:
  - w 2022 roku: 1 629;
  - w 2023 roku: 1 657;
  - w 2024 roku: 1 559;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -70;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -4,30%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,37;
  - w 2023 roku: 0,38;
  - w 2024 roku: 0,36.
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,01;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -2,70%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,36;
  - w Polsce: 0,40.

WNIOSKI

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano niewielki spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.
- W 2024 roku wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego na 1000 mieszkańców w województwie śląskim był nieznacznie niższy iż średnia krajowa (0,36 wobec 0,40 w Polsce), co sugeruje relatywnie mniejszą skalę problemu w regionie na tle kraju.

5.13. Alkoholizm

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu:
  - w 2022 roku: 6 861;
  - w 2023 roku: 6 877;
  - w 2024 roku: 6 495;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -366;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -5,33%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 1,58;
  - w 2023 roku: 1,59;
  - w 2024 roku: 1,51;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,07;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -4,43%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,51;
  - w Polsce: 2,00.

WNIOSKI

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano umiarkowany spadek wskaźnika osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców, co może wskazywać na częściową poprawę sytuacji w tym obszarze lub skuteczniejsze oddziaływanie działań profilaktycznych i terapeutycznych.
- W 2024 roku wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców był wyraźnie niższy w województwie śląskim niż w kraju (1,51 wobec 2,00 w Polsce), co sugeruje np. relatywnie mniejszą skalę tego problemu w regionie lub na większą rolę innych form wsparcia, w szczególności systemu leczenia uzależnień.

5.14. Narkomania

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii:
  - w 2022 roku: 551;
  - w 2023 roku: 545;
  - w 2024 roku: 625;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 74;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 13,4%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,13;
  - w 2023 roku: 0,13;
  - w 2024 roku: 0,15.
- Zmiana wskaźnika w latach 2022-2024: 0,02;
- Wskaźnik zmiany wskaźnika w latach 2022-2024: 15,4%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,15;
  - w Polsce: 0,21.

WNIOSKI

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano umiarkowany wzrost liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu narkomanii, przy czym wzrost ten był szczególnie widoczny w 2024 roku. Może to wskazywać np. na narastanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w części populacji, ale także na większą gotowość do korzystania z instytucjonalnych form wsparcia lub skuteczniejsze identyfikowanie tego rodzaju problemów przez służby społeczne.
- Pomimo wzrostu liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu narkomanii, wskaźnik liczby korzystających na 1000 mieszkańców pozostawał w całym analizowanym okresie

na bardzo niskim i stabilnym poziomie, a w 2024 roku był niższy niż średnia krajowa (0,15 wobec 0,21). Sugeruje to, że skala tego zjawiska w województwie śląskim była relatywnie niska na tle kraju lub, że część wsparcia dla osób z problemem narkomanii realizowana była poza systemem pomocy społecznej, np. w ramach systemu ochrony zdrowia lub programów profilaktycznych.

5.15. Zdarzenia losowe

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu zdarzeń losowych:
  - w 2022 roku: 667;
  - w 2023 roku: 536;
  - w 2024 roku: 1 701;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 1 034;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 155%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu zdarzeń losowych na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,15;
  - w 2023 roku: 0,12;
  - w 2024 roku: 0,40;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: 0,25;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: 167%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu zdarzeń losowych na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,40;
  - w Polsce: 0,44.

WNIOSEK

- Znaczny wzrost liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu zdarzeń losowych w 2024 roku w województwie śląskim, który wynikał ze wsparcia udzielonego w ramach powodzi we wrześniu 2024 roku.

5.16. Sytuacja kryzysowa

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu sytuacji kryzysowej:
  - w 2022 roku: 1 383;
  - w 2023 roku: 865;
  - w 2024 roku: 1 187;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -196;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -14,2%.

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu sytuacji kryzysowej na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,32;
  - w 2023 roku: 0,20;
  - w 2024 roku: 0,28;
- Zmiana liczby w latach 2022-2024: -0,04;
- Wskaźnik zmiany liczby w latach 2022-2024: -12,5%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu sytuacji kryzysowej na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,28;
  - w Polsce: 0,49.

WNIOSKI

- W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano ogólny spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu sytuacji kryzysowej, mimo wyraźnych wahań w poszczególnych latach. Szczególnie widoczny był spadek w 2023 roku, co może mieć związek z częściową stabilizacją sytuacji społeczno-gospodarczej po okresie silnych turbulencji z 2022 roku, zawiązanych m.in. z wybuchem wojny w Ukrainie, napływem uchodźców oraz wysoką inflacją i wzrostem kosztów energii.
- Na tle kraju województwo śląskie w 2024 roku charakteryzowało się istotnie niższym wskaźnikiem na 1000 mieszkańców (0,28 wobec 0,49 w Polsce). Może to świadczyć o relatywnie mniejszej skali tego typu problemów w regionie lub o skuteczniejszym funkcjonowaniu lokalnych mechanizmów wsparcia i przeciwdziałania skutkom sytuacji kryzysowych w porównaniu do średniej krajowej.

5.17. Klęska żywiołowa lub ekologiczna

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej:
  - w 2022 roku: 6;

- w 2023 roku: 9;
- w 2024 roku: 3 271;

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej na 1000 mieszkańców:
  - w 2022 roku: 0,001;
  - w 2023 roku: 0,002;
  - w 2024 roku: 0,762.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z klęski żywiołowej lub ekologicznej na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,76;
  - w Polsce: 1,02.

WNIOSEK

- Znaczny wzrost beneficjentów udzielonych świadczeń z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej w 2024 w województwie śląskim był bezpośrednim skutkiem powodzi z września 2024 roku.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie		Lata			Zmiana w latach 2022-2024	
		2022	2023	2024	n	%
Ogółem		143 756	137 644	134 828	-8 928	-6,21
W tym wg powodów:	ubóstwo	49 676	45 926	38 906	-10 770	-21,68
	sieroctwo	71	62	67	-4	-5,63
	bezdomność	5 642	6 072	5 893	251	4,45
	potrzeba ochrony macierzyństwa	18 222	18 377	15 829	-2 393	-13,13
	bezrobocie	40 206	36 277	31 348	-8 858	-22,03
	niepełnosprawność	39 281	38 500	36 747	-2 534	-6,45
	długotrwała lub ciężka choroba	48 532	46 911	45 299	-3 233	-6,66
	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	37 163	36 508	31 510	-5 653	-15,21
	przemoc domowa	3 084	3 613	3 512	428	13,88
	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	71	39	33	-38	-53,52

Wyszczególnienie		Lata			Zmiana w latach 2022-2024	
		2022	2023	2024	n	%
	alkoholizm	6 861	6 877	6 495	-366	-5,33
	narkomania	551	545	625	74	13,43
	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1 629	1 657	1 559	-70	-4,30
	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	217	195	224	7	3,23
	zdarzenie losowe	667	536	1 701	1 034	155,02
	sytuacja kryzysowa	1 383	865	1 187	-196	-14,17
	klęska żywiołowa lub ekologiczna	6	9	3 271	3 265	54416,67

Uwaga: Dana rodzina i jej członkowie mogli być objęci pomocą z więcej niż jednego powodu.
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS* za lata 2022-2024.

Rodziny objęte pomocą społeczną wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie, 2024 r.

Obszar		Liczba rodzin objętych pomocą	Osoby w rodzinach objętych pomocą		
			liczba osób	odsetek objętych pomocą społeczną	odsetek mieszkańców
Ogółem		73 531	134 828	100,0	3,14
W tym wg powodów:	ubóstwo	23 756	38 906	28,9	0,91
	sieroctwo	29	67	0,0	0,00
	bezdomność	5 504	5 893	4,4	0,14
	potrzeba ochrony macierzyństwa	3 283	15 829	11,7	0,37
	bezrobocie	14 724	31 348	23,3	0,73
	niepełnosprawność	24 284	36 747	27,3	0,86
	długotrwała lub ciężka choroba	30 761	45 299	33,6	1,06
	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	10 553	31 510	23,4	0,73
	przemoc domowa	1 155	3 512	2,6	0,08
	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	7	33	0,0	0,00
	alkoholizm	4 702	6 495	4,8	0,15
	narkomania	466	625	0,5	0,01
	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1 064	1 559	1,2	0,04

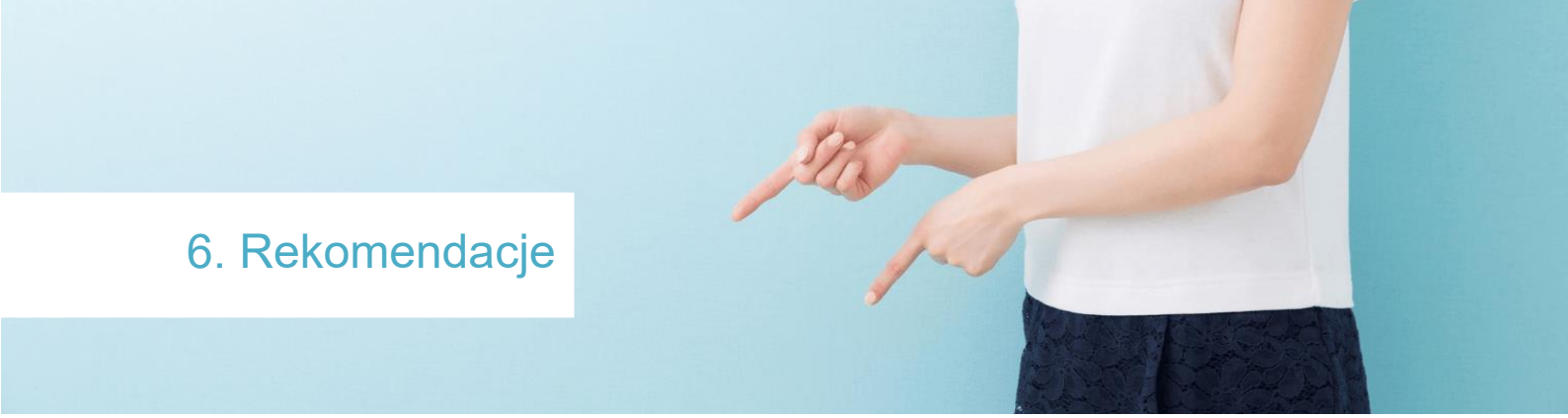
Obszar		Liczba rodzin objętych pomocą	Osoby w rodzinach objętych pomocą		
			liczba osób	odsetek objętych pomocą społeczną	odsetek mieszkańców
	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	80	224	0,2	0,01
	zdarzenie losowe	876	1 701	1,3	0,04
	sytuacja kryzysowa	532	1 187	0,9	0,03
	klęska żywiołowa lub ekologiczna	1 574	3 271	2,4	0,08

Uwaga: Dana rodzina i jej członkowie mogli być objęci pomocą z więcej niż jednego powodu.
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 1000 / 10 tys. mieszkańców – województwo śląskie i Polska, 2024 r.

Wyszczególnienie		Na 1000 / 10 tys. mieszkańców	
		Śląskie	Polska
Ogółem		31,4	44,1
W tym wg powodów:	ubóstwo	9,1	13,8
	sieroctwo	0,0	0,0
	bezdomność	1,4	1,0
	potrzeba ochrony macierzyństwa	3,7	7,1
	bezrobocie	7,3	11,6
	niepełnosprawność	8,6	11,3
	długotrwała lub ciężka choroba	10,6	14,3
	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	7,3	7,7
	przemoc domowa	0,8	0,9
	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi*	0,1	0,1
	alkoholizm	1,5	2,0
	narkomania*	1,5	2,1
	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego*	3,6	4,0
	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą*	0,5	1,9
	zdarzenie losowe*	4,0	4,4
	sytuacja kryzysowa*	2,8	4,9
	klęska żywiołowa lub ekologiczna*	7,6	10,2

* W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start.

6. Rekomendacje

1. Rozwijanie działań wspierających osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym

W związku z obserwowanymi zmianami w skali korzystania z pomocy społecznej zasadne jest dalsze rozwijanie działań wspierających osoby i rodziny zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, przy jednoczesnym wzmacnianiu usług społecznych w środowisku lokalnym.

a) Rozwijanie przez gminy działań profilaktycznych, integracyjnych i aktywizujących, wspierających samodzielność osób i rodzin oraz zapobiegających pogłębianiu się problemów społecznych.
b) Systematyczne monitorowanie przez jednostki samorządu terytorialnego przyczyn zmian w skali korzystania z pomocy społecznej, w szczególności w celu identyfikowania barier w dostępie do wsparcia oraz potrzeb rozwoju usług społecznych.

2. Rozwijanie systemu wsparcia osób w kryzysie bezdomności

W związku z relatywnie wysoką skalą problemu bezdomności w regionie zasadne jest dalsze rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności.

a) Rozwijanie przez gminy i powiaty mieszkań wspomaganych, treningowych oraz innych form wsparcia mieszkaniowego umożliwiających stopniowe usamodzielnianie się osób wychodzących z kryzysu bezdomności.
b) Wzmacnianie współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej oraz instytucjami rynku pracy w zakresie realizacji usług wspierających osoby w kryzysie bezdomności.

3. Wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy domowej

W związku z utrzymującą się skalą problemu przemocy domowej zasadne jest dalsze rozwijanie systemu ochrony i wsparcia osób doświadczających przemocy.

a) Rozwijanie dostępności usług wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej, w tym poradnictwa specjalistycznego, pomocy psychologicznej, terapii rodzinnej oraz miejsc schronienia.
b) Wzmacnianie kompetencji służb pracujących z osobami doświadczającymi przemocy poprzez szkolenia i działania edukacyjne skierowane do pracowników socjalnych, policji oraz członków zespołów interdyscyplinarnych.
c) Prowadzenie działań informacyjnych zwiększających świadomość społeczną dotyczącą przemocy domowej oraz dostępnych form pomocy.

4. Rozwijanie usług wspierających osoby starsze

W kontekście postępujących zmian demograficznych zasadne jest rozwijanie usług społecznych wspierających samodzielne funkcjonowanie osób starszych w środowisku lokalnym.

a) Rozwijanie przez gminy usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz innych usług środowiskowych wspierających osoby starsze, w tym usług sąsiedzkich.
b) Wspieranie działań przeciwdziałających izolacji społecznej seniorów poprzez rozwój programów aktywizacji społecznej, klubów seniora oraz inicjatyw integracyjnych.

5. Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie rodzin

W odniesieniu do rodzin z dziećmi zasadne jest wzmacnianie działań opartych na usługach społecznych wspierających prawidłowe funkcjonowanie rodziny.

a) Rozwijanie usług wspierających rodziny, w tym pracy socjalnej, asystentury rodziny, poradnictwa specjalistycznego oraz usług wspierających opiekę nad dziećmi.
b) Wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej, systemem oświaty, ochrony zdrowia oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodzin.

6. Kontynuacja procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych

Zasadne jest dalsze rozwijanie usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym jako podstawowej formy wsparcia osób i rodzin.

a) Rozwijanie usług środowiskowych oraz usług świadczonych w społeczności lokalnej, w tym usług opiekuńczych, asystenckich i wspierających samodzielność.
b) Wspieranie rozwoju mieszkań wspomaganych, usług dziennych oraz innych form wsparcia środowiskowego jako elementu procesu deinstytucjonalizacji.

7. Wzmacnianie integracji usług społecznych na poziomie lokalnym

W związku z rosnącą złożonością problemów społecznych zasadne jest rozwijanie współpracy pomiędzy różnymi systemami wsparcia.

a) Wzmacnianie roli centrów usług społecznych jako podmiotów koordynujących działania w zakresie usług społecznych na poziomie lokalnym.
b) Rozwijanie współpracy pomiędzy systemem pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, rynku pracy oraz organizacjami pozarządowymi.

8. Wzmacnianie systemu monitorowania problemów społecznych

Dla zapewnienia skuteczności prowadzonej polityki społecznej zasadne jest systematyczne monitorowanie zjawisk społecznych.

a) Prowadzenie przez samorząd województwa analiz danych regionalnych oraz porównań z danymi krajowymi w celu identyfikowania zmian w skali problemów społecznych oraz kierunków rozwoju usług społecznych.